

УДК 271.4-722.53(477.83)(092)“1896/1946”:94(477)“XX”

ДУШПАСТИРСЬКА ТА ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ О. ІВАНА ТЕРЕШКУНА (1896–1946)¹

Руслан ДЕЛЯТИНСЬКИЙ

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін,
Науково-дослідний інститут історії Церкви,
вул. Софрона Мудрого (Гарбарська), 22, 76019, Івано-Франківськ, Україна
DOI: 10.15330/gal.36.176-202
e-mail: r.deliatynskiy@ifaiz.edu.ua
ORCID: 0000-0002-6020-7666*

Андрея (Ольга) МАСЛІЙ

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін,
Науково-дослідний інститут історії Церкви,
вул. Софрона Мудрого (Гарбарська), 22, 76019, Івано-Франківськ, Україна
DOI: 10.15330/gal.36.176-202
e-mail: maslii.a@ifaiz.edu.ua
ORCID: 0000-0001-9878-7128*

Василь ГОГОЛЬ

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, кафедра богослов'я,
Науково-дослідний інститут історії Церкви,
вул. Софрона Мудрого (Гарбарська), 22, 76019, Івано-Франківськ, Україна
DOI: 10.15330/gal.36.176-202
e-mail: gogol.v@ifaiz.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5236-885X*

У статті на основі аналізу джерел та історіографії висвітлено життєпис, душпастирську та громадську діяльність о. Івана Терешкуна, одного з представників греко-католицького духовенства

¹ Дана стаття підготовлена і вперше апробована на засіданні 1-ої секції Всеукраїнської наукової конференції “Українська повстанська армія у боротьбі проти нацистського і більшовицького тоталітарних режимів (до 80-річчя створення УПА)” (м. Івано-Франківськ, 12 жовтня 2022 р.). Див.: Інформаційний лист Всеукраїнської наукової конференції “Українська повстанська армія у боротьбі проти нацистського і більшовицького тоталітарних режимів”. *Факультет історії, політології і міжнародних відносин ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”*. Дата оновлення: 25.04.2022. URL: <https://ipmv.pnu.edu.ua/2022/04/25/інформаційний-лист-всеукраїнської-н> (дата звернення: 04.03.2023); Всеукраїнська наукова конференція до 80-річчя створення УПА. *Факультет історії, політології і міжнародних відносин ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”*. Дата оновлення: 12.10.2022. URL: <https://ipmv.pnu.edu.ua/2022/10/12/всеукраїнська-наукова-конференція-д> (дата звернення: 04.03.2023); Викладачі Академії взяли участь у науковій конференції з нагоди ювілею створення Української повстанської армії. *Івано-Франківська академія Івана Золотоустого*. Дата оновлення: 13.10.2022. URL: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/1033-vykladachi-akademii-vzialy-uchast-u-naukovii-konferentsii-z-nahody-iuvileiu-stvorennia-ukrainskoi-povstanskoj-armii.html> (дата звернення: 04.03.2023).

Це дослідження виконується в рамках реалізації комплексної теми кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Науково-дослідного інституту історії Церкви та Науково-дослідного інституту канонічного права Івано-Франківської академії Івана Золотоустого “Реабілітована пам'ять: історія УГКЦ в персоналіях” (затвердженої рішенням Вченої ради Академії, протокол № 2 від 15.09.2022 р.). Див.: Наукова діяльність кафедри соціально-гуманітарних дисциплін: основні проекти та напрями. *Івано-Франківська академія Івана Золотоустого*. URL: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/785-naukova-robota-kshd.html> (дата звернення: 04.03.2023); Єгрешій О., Делятинський Р., Маслій О. Концепція науково-дослідної діяльності науково-дослідного інституту історії Церкви Івано-Франківської академії Івана Золотоустого Івано-Франківської Архiepархії та Митрополії УГКЦ. *Івано-Франківська академія Івана Золотоустого*. URL: <http://ifaiz.edu.ua/naukova-robota/institut-istorii-tserkvy.html> (дата звернення 23.01.2023).

Станиславівської єпархії. Встановлено, що Іван Терешкун (1896–1946) вже з юних років проявив себе активним учасником українського національного руху, адже у 1918–1919 рр. служив в УГА в чині підхорунжого. Згодом закінчив духовну семінарію в Станиславові, отримав свячення в неодруженому стані й поряд з душпастирською і катехитичною працею займався культурно-просвітницькою та громадською діяльністю, підтримував УНДО. У 1941 р. підтримав проголошення Акту відновлення Української держави, посвятив в с. Зубрець символічну могилу “Борцям за волю України”, увійшов до складу Української повітової делегатури в Бучачі (1941–1944). Вже з 1944 р. органи НКДБ взяли його в “розробку” та готували до арешту, але у зв’язку із приєднанням до “Ініціативної групи по возз’єднанню ГКЦ з РПЦ” не був арештований. Трагічно загинув 1 січня 1946 р. З’ясовано додаткові обставини його смерті, що досі неоднозначно трактувалися в історіографії.

Ключові слова: підхорунжий Української Галицької Армії, духовна семінарія в Станиславові, священник-целєбс, катехит, співробітник пароха, Українська повітова делегатура в Бучачі, “Ініціативна група по возз’єднанню ГКЦ з РПЦ”, органи НКДБ.

Актуальність та постановка проблеми. В сучасних реаліях російсько-української війни (2014–2023 рр.) та в контексті відзначення ювілею 80-ліття створення Української Повстанської Армії (2022 р.) знову актуалізується проблема відношення УГКЦ, її ієрархії та духовенства до Української державності, національної ідеї, ідеології українського націоналізму та збройної форми національно-визвольного руху. Так, сьогодні спостерігаємо активну співпрацю, підтримку та взаємодію УГКЦ з органами влади та громадянським суспільством України у цій новітній війні за незалежність, неспровокованій агресії Росії проти України. Яскравим прикладом такої співпраці стала практична діяльність, а відтак і повне законодавче врегулювання й інституалізація Служби військових капеланів у Збройних Силах України, в якій значну частку за конфесійною ознакою становлять священники-капелани УГКЦ². Відтак, кидаючи ретроспективний погляд на період Другої світової війни та діяльність УПА, зауважимо, що духовенство УГКЦ так само не залишалось осторонь українського національного руху та, хоча й по-різному оцінювало збройні методи боротьби ОУН і УПА, все ж таки принципово підтримувало саму ідею та практичні спроби відновлення Української держави. З позицій сьогодення, зважаючи іноді на брак достатніх джерел, складно давати однозначні оцінки діям тих чи інших осіб, зрештою, завданням історика є, скоріш за все, пояснення, інтерпретація не тільки фактів, але й мотивації діяльності людей. Тому зосередження уваги дослідників на біографічних та просопографічних методах дослідження³, на нашу думку, дозволить значно увиразнити цілісну картину історичного розвитку УГКЦ та її ролі у розвитку національного руху, становленні української нації та відродженні Української держави.

У цьому контексті дослідження постаті о. Івана Терешкуна набуває актуальності з декількох причин: по-перше, демонструє один із прикладів участі духовенства УГКЦ в українському національно-визвольному русі, а по-друге, при уважному “прочитанні” його біографії, з акцентом на еволюції суспільно-політичних та релігійно-церковних поглядів, дозволить

² Див, наприклад: Гоголь В., Делятинський Р. Історія становлення військового капеланства в Збройних Силах України (1991–2022 роки). *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 42. С. 26–38. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.3>.

³ Див. і порівн.: Дашкевич Я. Об’єктивне і суб’єктивне в просопографії. *Дашкевич Я. Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни* / Львівське відділення ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України. Львів : Літературна агенція “Піраміда”, 2011. С. 238–244; Миронець Н., Старовойтенко І. Просопографія. *Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів ВНЗ* / І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та ін. Київ : Либідь, 2008. С. 424–430; Попик В. І. Біографістика. *Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів ВНЗ* / І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та ін. Київ : Либідь, 2008. С. 94–103. Яскравим прикладом реалізації такого просопографічного дослідження є, зокрема: Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки : у 3 т. Т. 1: А–Ж. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. 688 с.; Т. 2 : З–О. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. 832 с.; Т. 3 : П–С. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. 576 с.; Т. 4 : Т–Я. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. 688 с.

відстежити та пояснити специфіку відносин між духовенством УКГЦ і українським націоналістичним рухом.

Постать о. І. Терешкуна уже привертала частково увагу дослідників. Так, окремі фрагментарні згадки про о. І. Терешкуна містяться в дослідженнях В. Ідзьо⁴, В. Романюка⁵, О. Синенької⁶, Я. Стоцького⁷, Ю. Щербяка⁸, Р. Делятинського⁹, невідомого автора (чи авторів) довідково-енциклопедичного нарису про церкву в с. Зубрець¹⁰. Однак лише один з краєзнавців А. Бойків опублікував короткий біографічний нарис про о. І. Терешкуна¹¹. Цікаво, що з невідомих причин біографічний нарис про о. І. Терешкуна, відомого як підхорунжого УГА, катехита в Бучачі, душпастиря в селах Зубрець і Скоморохи на Бучаччині, на жаль, чомусь так і не було включено до таких фундаментальних науково-довідкових видань як “Тернопільський енциклопедичний словник”¹² та “Енциклопедія ЗУНР”¹³. Враховуючи наявний стан досліджень, окремі суперечливі оцінки причин смерті о. І. Терешкуна (детальніше їх обговоримо нижче), вважаємо, що його біографія, справді, потребує додаткових студій.

Отож, *метою даної статті* є якомога повніша, на основі ретельного аналізу історіографії та відомих і нововідкритих джерел, реконструкція біографії о. Івана Терешкуна, особли-

⁴ Ідзьо В. Історія української християнської громади села Угринів Тисменицького району Івано-Франківської області. 450-ліття з часу першої письмової згади присвячується (1565–2015 рр.). Івано-Франківськ : Сімик, 2015. 242 с. URL: <http://2761d2619889a45.ua.s.siteapi.org/docs/7de91caad6d28ef6c45d4b853438ab2621c5ee37.pdf>.

⁵ Романюк В. Історія монастиря: Як народився перший український інститут у Станиславові. *Галицький кореспондент*. Дата оновлення: 24.07.2019. URL: <https://gk-press.if.ua/istoriya-monastyrja-yak-narodyvysya-pershuj-ukrayinskyj-institut-u-stanyslavovi>.

⁶ Синенька О. П. Монастир ЧСВВ. *Бучач*. Дата оновлення: 30.04.2008. URL: <https://www.buchach.org.ua/home/arkhitektura/monastyr.html> (дата звернення: 05.04.2023).

⁷ Стоцький Я. Становлення і розвиток Марійських товариств (дружин) у структурі УГКЦ: минуле і сучасне. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія*. 2018. Вип. 2. Ч. 1. С. 135–142. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12521/1/24Stotskyi.pdf>.

⁸ Щербяк Ю. А. Освітня доктрина Української Греко-Католицької Церкви та її впровадження в Україні (середина XIX–XX ст.): дис д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2009. 510 с. URL: http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/1578/1/дисертація_Щербяк.pdf.

⁹ Делятинський Р. І. Станиславівська єпархія Греко-Католицької Церкви в суспільному житті Галичини (1885–1946 рр.): дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – Історія України. Івано-Франківськ, 2017. 390 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Deliatynskyi_Ruslan/Stanyslavivska_jeprarkhiia_Hreko-Katolytskoi_Tserkvy_v_suspilnomu_zhytti_Halychynu_18851946_rr/; Делятинський Р. Отець Володимир-Лука Микитюк (1899–1944 рр.): біографічний нарис. *Галичина : всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. 2013. Ч. 24 : До 70-річчя створення УПА. С. 132–155. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/Visniki/galychyna-2014-24.pdf>; Пилипів І., Делятинський Р. До питання про греко-католицьких капеланів в Українській Повстанській Армії (1942–1946 рр.). *Галичина : науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. 2008. Вип. 14 : 100 років від дня народження Романа Шухевича. С. 303–316. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/Visniki/halichina/Galichina%202008%20-%202014.pdf>.

¹⁰ Церква Чуда святого архистратига Михаїла в Хонах (Зубрець). *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Церква_Чуда_святого_архистратига_Михаїла_в_Хонах_\(Зубрець\)&oldid=36464035](https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Церква_Чуда_святого_архистратига_Михаїла_в_Хонах_(Зубрець)&oldid=36464035).

¹¹ Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv> (дата звернення: 31.01.2021); Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Угринів: вчора, сьогодні, завтра [загальнодоступна група у Facebook]*. Дата оновлення: 30.11.2020. URL: <https://www.facebook.com/groups/882719315580887/permalink/1033584997160984> (дата звернення: 31.01.2021).

¹² Тернопільський енциклопедичний словник : в 4 т. / авт. передм. Г. Яворський. Тернопіль : БАТ ТВПК “Збруч”, 2004–2009. Т. 3 : П–Я. 2008. 708 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000693>; Тернопільський енциклопедичний словник : в 4 т. / автор передмови Г. Яворський. Тернопіль : БАТ ТВПК “Збруч”, 2004–2009. Т. 4 : (додатковий). 2009. 788 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000694>;

¹³ Західно-Українська Народна Республіка. Енциклопедія. До 100-річчя утворення ЗУНР. Львів ; Івано-Франківськ, 2021. Т. 4 : Т–Я. 688 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016771>.

востей формування його світогляду, вплив на нього соціального походження та соціального середовища, специфіку здійснення ним громадської та душпастирської діяльності в різні періоди життя, мотивацію окремих його вчинків і, зрештою, найбільш імовірних причин та обставин його смерті.

Виклад результатів дослідження.

Народився Іван Терешкун 23 січня 1897 р. в с. Угринів Горішній Станиславівського повіту коронного краю Галичини і Володимирії Австро-Угорської імперії¹⁴. Його соціальне походження, на жаль, через брак а, можливо, й цілковиту втрату метричних записів, частина яких зберігається в Державному архіві Івано-Франківської області¹⁵, поки-що складно повністю реконструювати. Можемо лише припускати, що походив він із селянської родини с. Угринів Горішній, а з документів органів КДБ 1945 р. відомим стало лише ім'я його батька – Юрій¹⁶. Зрештою, слід додати, що родина Терешкунів з с. Угринів Горішній упродовж XIX–XXI ст.

¹⁴ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91 (лише в цьому джерелі вказана точна дата народження: день, місяць і рік); Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) (англ. мовою). Львів, 2002. С. 373; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1925. Річник ХХХ. Станиславів : Накладом Кліра Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1925. С. 208; Мартирологія Українських Церков: у 4-х томах. Т. 2: Українська Католицька Церква: Документи, матеріали, християнський самвидав України / упорядкували і зредагували О. Зінкевич і о. Т. Р. Лончина. Торонто ; Балтимор : Українське видавництво “Смолюскіп” ім. В. Симоненка, 1985. С. 148; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv> (дата звернення: 31.01.2021).

¹⁵ Проведений аналіз наявності метричних книг с. Угринів Тисменицького району Івано-Франківської області засвідчив відсутність метричних записів про народження мешканців греко-католицького віросповідання цього села за 1897 рік. Детальніше див.: ДАІФО. Географічний покажчик до ф. 631, оп.1-15, 81 арк. URL: https://drive.google.com/file/d/1RpXvmCq7YSyko5KLgsUX2_h2AMWDCFqa/view (дата звернення: 29.05.2023) (на арк. 7 зроблена примітка, що про с. Верхній Угринів Тисменицького району (в інших джерелах – Горішній Угринів) в цьому покажчику треба дивитися на запис “с. Угринів Тисменицького району”; на арк. 74 під записом № 716 “Угринів / Тисменицький район” вказано поклики на такі справи фонду 631: оп. 1, спр. 718–721, 725–728, 730, 731; оп. 10, спр. 31а, 31б; оп. 13, спр. 219, 244); ДАІФО. Ф. 631, оп. 1, 61 арк. URL: <https://drive.google.com/file/d/1WR4EBbf5Nni52KzGceZP6ob--cmJfCFy/view> (дата звернення: 29.05.2023) (зазначено назви справ: спр. 718: Метрична книга костелу реєстрації народжень, 12 травня 1863 – 24 жовтня 1875, 237 арк.; спр. 719: Метрична книга костелу реєстрації народжень, 01 листопада 1875 – 31 липня 1886, 188 арк.; спр. 720: Метрична книга костелу реєстрації народжень, 29 вересня 1895 – 05 серпня 1900, 300 арк.; спр. 721: Метрична книга костелу реєстрації народжень, 06 серпня 1900 – 22 травня 1904, 279 арк.; спр. 725: Метрична книга костелу реєстрації шлюбів, 18 жовтня 1857 – 23 квітня 1882, 187 арк.; спр. 726: Метрична книга костелу реєстрації шлюбів, 11 січня 1874 – 30 грудня 1910, 628 арк.; спр. 727: Метрична книга костелу реєстрації шлюбів, 07 травня 1882 – 27 листопада 1897, 250 арк.; спр. 728: Метрична книга костелу реєстрації шлюбів, 08 січня 1898 – 14 липня 1906, 268 арк.; спр. 730: Метрична книга костелу реєстрації смертей, 05 січня 1873 – 31 грудня 1900, 338 арк.; спр. 731: Метрична книга костелу реєстрації смертей, 03 січня 1884 – 14 липня 1899, 250 арк.); ДАІФО. Фонд 631, опис 10, 5 арк. [Електронний ресурс]. URL: <https://drive.google.com/file/d/19rrUfyplwubiWC4OYFAnhiq9-WhE5qH8/view> (дата звернення: 29.05.2023) (зазначено назви справ: спр. 31а: Свідоцтва про народження, шлюб та смерть мешканців Галичини (Станіславське воеводство: повіти Городенка, Долина, Калуш, Надвірна, Рогатин, Станіславів), 1815–1943, 131 арк.; спр. 31б: Свідоцтва про народження, шлюб та смерть мешканців Галичини, 1815–1943, 124 арк.); ДАІФО. Ф. 631, оп. 13, 31 арк. URL: https://drive.google.com/file/d/1D5EzL4SckLWR4zbT54NhDJR_-NIQ2u1M/view (дата звернення: 29.05.2023) (зазначено назви справ: спр. 219: Метрична книга костелу, церкви реєстрації народження, шлюбу та смерті, 21.01.1940 – 21.11.1950, 179 арк.; спр. 244: Метрична книга церкви реєстрації народження, шлюбу та смерті, 08.07.1918 – 22.12.1943, 317 арк.).

¹⁶ Повне прізвище ім'я та по батькові священика “Терешкун Іван Юрійович” згадано в спецповідомленні УНКДБ по Тернопільській області до НКДБ УРСР від 8 січня 1946 р. Див.: Ликвідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки: у 2-х т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 474.

мала декількох визначних громадських діячів¹⁷, однак, дослідження родоводу о. Івана Терешкуна ще чекає своїх дослідників в галузі генеалогії.

Обряд хрещення Івана Терешкуна, цілком очевидно, здійснив у церкві св. Михаїла о. Єронім Бариш (1864–1913)¹⁸, призначений у 1894 р. за згодою місцевих патронів Стелли графині Борковської й Івана Буржинського парохом парафії с. Угринів Долішній Станиславівського деканату Станиславівської єпархії, яка тоді налічувала 1336 вірних греко-католиків у двох громадах-селах Угринів Долішній і Угринів Горішній¹⁹. Дитячі роки Івана Терешкуна минули переважно в селі Угринів Горішній, де в місцевій “системізованій” школі здобув початкову освіту, а в місцевій читальні товариства “Просвіта”, яка у 1906 р. під проводом місцевого селянина-господаря налічувала 107 членів, проводив дозвілля, значно розширив свій світогляд і набув навиків громадської праці²⁰. Оскільки в той час середня освіта ще не була загальнодоступною для дітей селян, то припускаємо, що саме за порадою пароха о. Є. Бариша, щирого прихильника народовського руху, засновника братства тверезості, засновника й голови читальні “Просвіта” у с. Угринів Долішній, активного учасника народних віче УНДП в Станиславові 1896–1906 рр.²¹, юний Іван Терешкун, очевидно, вирішив вступити на навчання до цісарсько-королівської гімназії з українською мовою навчання в Станиславові. Про це побічно свідчить й Зеновій Терешкун, автор нарису про збірну громаду Угринів (Долішній, Горішній і Шляхотський) Станиславівського повіту, який зазначав, що, попри неможливість місцевих селян та “несприятливу польську освітню політику”, завдяки близькому розташуванню до міста Станиславова, все ж таки відкривалися “різні можливості для молоді відвідувати вищі школи”, тому “село видало з себе декілька інтелігентів”, таких як посол до австрійського парламенту Йосиф Гурик, вчителі Михайло Винничук і Антін Терешкун та священник Іван Терешкун²². Отже, мо-

¹⁷ Див., наприклад: Ідзьо В. Історія української християнської громади села Угринів Тисменицького району Івано-Франківської області. 450-літтю з часу першої письмової згади присвячується. (1565–2015 рр.). Івано-Франківськ : Сімик, 2015. С. 88.

¹⁸ Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 270 (тут упорядник помилково вказує дату народження 1854 року). Порівн.: Посмертна згадка: о. Єронім Бариш. *Свобода: урядовий орган Р. Н. Союза в Америці*. 1913. № 33. С. 1. URL: <https://www.svoboda-news.com/archiv/pdf/1913/Svoboda-1913-33.pdf>.

¹⁹ Шематизмъ всего клира греко-католической Епархии Станиславѳвской на рѳк Божій 1894. Річник IX. Станиславѳв : з печатні І. Данкевича, Накладом Клира Епархіального, 1894. С. 127;

²⁰ Про існування окремої школи, читальні “Просвіти” та інших культурних осередків в с. Угринів Горішній (“автономних” від с. Угринів Долішній) – див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. ПНТШ. *Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 689; Шематизмъ всего клира греко-католической Епархии Станиславѳвской на рѳк Божій 1894. Річник IX. Станиславѳв : з печатні І. Данкевича, Накладом Клира Епархіального, 1894. С. 127; Шематизмъ всего клира греко-католицкой Епархии Станиславѳвской на рѳк Божій 1906. Рѳчник XXI. Станиславѳв : Накладом Клира Епархіального, 1906. С. 181.

²¹ Про активну громадську працю о. Є. Бариша див.: Шематизмъ всего клира греко-католицкой Епархии Станиславѳвской на рѳк Божій 1906. Рѳчник XXI. Станиславѳв : Накладом Клира Епархіального, 1906. С. 181 (вказано факт головування пароха в читальні “Просвіти” в с. Угринів Долішній, існування при ній крамниці та позичкової ощадної каси); Ідзьо В. Історія української християнської громади села Угринів Тисменицького району Івано-Франківської області. 450-літтю з часу першої письмової згадки присвячується. (1565–2015 рр.). Івано-Франківськ : Сімик, 2015. С. 46 (згадує як про засновника братства тверезості); Капушак Я., Королько А. Українська громада міста Станиславова у виборчому русі в Галичині (кінець XIX – початок XX ст.). *Галичина: науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. 2019. № 32. С. 12, 14, 16, 17 (про активну участь о. Є. Бариша у виборчих народних віче в Станиславові 3 вересня 1896 р., 10 лютого 1898 р. і 30 січня 1906 р.); Посмертна згадка: о. Єронім Бариш. *Свобода: урядовий орган Р. Н. Союза в Америці*. 1913. № 33. С. 1. URL: <https://www.svoboda-news.com/archiv/pdf/1913/Svoboda-1913-33.pdf>. (вказано, що “в 1897 р. належав до тих священників, що за участь в виборчій акції були арештовані виконавцями волі гр. К. Баденія”).

²² Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. П. ПНТШ. *Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ;

жемо стверджувати, що попри соціальне походження Івана Терешкуна з середовища селян, формування його світогляду відбувалося під впливом як національно свідомих селян-господарів (з читальні “Просвіти”), так і прикладу місцевого душпастиря о. Є. Бариша, а відтак визначило його життєву стратегію – вибір навчання в гімназії і подальшу активну громадянську позицію, а відтак – і вибір священничого покликання.

Своє навчання в цісарсько-королівській гімназії з українською мовою навчання в Станіславові Іван Терешкун розпочав, найбільш імовірно, у 1909 р., адже вже на початку Першої світової війни, в липні 1914 р., закінчив 5-ий клас²³. Ця гімназія, фактично заснована у 1905 р., завдяки старанням її директора д-ра Миколи Сабата невдовзі, з 1908 р., розташувалася в новозбудованому будинку по вулиці Липовій, 44 (нині – вулиця Шевченка), а її учні мешкали частково в чотирьох різних “бурсах” (гуртожитках) – Українського педагогічного товариства, “селянській”, інституту св. Йосафата і товариства св. Миколая, при цьому перші три були “українськими”, а остання – “московофільською”²⁴. В цей період Іван Терешкун, найбільш імовірно, проживав у “селянській бурсі”, до якої направляли, як правило, дітей селян з місцевих околиць²⁵.

Під час навчання в гімназії (1909–1914 рр.) значний вплив на формування особистості та світогляду Івана Терешкуна, очевидно, справили як “професори”, особливо катехити греко-католицької релігії, так й учні, його товариші в класі. Так, у цей період греко-католицькими катехитами гімназії були спершу о. Ярослав Бородайкевич (1877–1911), а відтак о. Филип Лабенський (1879–1914?)²⁶. Серед інших учителів Івана Терешкуна в гімназії, наприклад, у 1913/1914 навчальному році у 5-Б класі були, зокрема, доктор філософії Іван Дем’янчук²⁷ (навчав грецької мови), дійсний учитель Григорій Кичун²⁸ (навчав німецької мови), цісарсько-

---

Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станіславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 690.

²³ І звіт дирекції ц. к. гімназії з руською мовою викладовою в Станіславові за рік шкільний 1912/13. Станіславів, 1913. С. 200; II звіт дирекції ц. к. гімназії з руською мовою викладовою в Станіславові за рік шкільний 1913/14. Станіславів, 1914. С. 97.

²⁴ Альманах Станіславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславівщини. *НТШ. Український архів, т. XXVIII* / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станіславівщини, 1975. С. 261–263.

²⁵ Альманах Станіславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславівщини. Т. II. *НТШ. Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станіславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 83.

²⁶ Шематизмъ всего клира греко-католицкои Епархіи Станіславѡвскои на рѡк Божій 1909. Рѡчникъ XXIV. Станіславѡвъ: Накладом Кліра Епархіяльного, 1909. XXVII+235 с. С. XXIII; Шематизмъ всего клира греко-католицкои Епархіи Станіславѡвскои на рѡк Божій 1914. Рѡчникъ XXIX. Станіславів : Накладом кліра епархіяльного, 1914. XXVIII+339 с. С. XXIII; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станіславівської (Івано-Франківської) епархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938): англ. мовою. Львів, 2002. С. 275, 323.

²⁷ Детальніше про нього див.: Альманах Станіславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславівщини. *НТШ. Український архів, т. XXVIII* / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станіславівщини, 1975. С. 264, 265, 678, 815; Альманах Станіславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславівщини. Т. ПНТШ. *Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; редактор-упорядник М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станіславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 91, 433.

²⁸ Детальніше про нього див.: Альманах Станіславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславівщини. *НТШ. Український архів, т. XXVIII* / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станіславівщини, 1975. С. 82, 265, 267, 269, 274, 281, 321, 327, 532, 943; Альманах Станіславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславівщини. Т. ПНТШ. *Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто :

королівський професор Петро Ростинський²⁹ (навчав природознавство), доктор теології о. Іван Лятишевський³⁰ (навчав релігії), іспитований заступник вчителя Йосиф Левицький (навчав латинської мови), заступник учителя Володимир Соллогуб (навчав історії та географії), заступник учителя Микола Фалдаш (навчав польської мови), дійсний учитель Іван Смолинський³¹ (навчав співу)³². Товаришами Івана Терешкуна в 5-Б класі, за даними офіційного звіту дирекції гімназії за 1913/1914 навчальний рік серед 24 учнів, зокрема, були Михайло Венгерчук, Роман Вірстюк³³, Василь Гира³⁴, Василь Данів, Михайло Дем'янчук³⁵, Михайло Дуда³⁶, Іван

Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, : Лілея-НВ, 1985. С. 39, 435, 723, 743, 744, 789.

²⁹ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. НТШ. Український архів, т. XXVIII. / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. С. 267, 269, 271, 277, 279, 281, 288, 294, 297, 678; Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. НТШ. Український архів, т. XXIX / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 45, 48, 84, 89, 90, 723.

³⁰ Детальніше про нього див.: Владика Іван Лятишевський. *Синод єпископів УГКЦ*. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-ivan-lyatyshevskyy-11187/> (дата звернення: 29.05.2023); Єрешій О., Делятинський Р. Лятишевський Іван Юліанович. *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки*. Т. 2 : 3–О. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. С. 490-491. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016769>.

³¹ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини НТШ. Український архів, т. XXVIII / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. С. 267, 269, 271, 281, 284, 295, 322, 471, 552-554, 663; Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. НТШ. Український архів, т. XXIX / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 42, 47, 50, 51, 136, 156, 157, 161, 702.

³² Повний перелік учителів див.: II звіт дирекції ц. к. гімназії з руською мовою викладовою в Станиславові за рік шкільний 1913/14. Станиславів, 1914. С. 24-32.

³³ Детальніше про нього – див.: Андруняк І. Замурований живим у катівні пластун гуртка “Лиси”. *Народна воля: газета по-надвірнянськи*. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <http://volya.if.ua/2020/07/zamurovaniy-zhyvym-u-kativni-plastun-hurtka-lysy> (дата звернення: 29.05.2023).

³⁴ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. НТШ. Український архів, т. XXIX / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 84, 723.

³⁵ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. НТШ. Український архів, т. XXIX / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 83, 432-434; Андруняк І. Пластун Михайло Дем'янчук у боротьбі за незалежність та соборність Української держави. *Народна воля : газета по-надвірнянськи*. Дата оновлення: 06.03.2020. URL: <http://volya.if.ua/2020/03/plastun-myhajlo-demyanchuk-u-borotbi-za-nezalezhnist-ta-sobornist-ukrajinskoji-derzhavy/> (дата звернення: 29.05.2023); Паска Б. Дем'янчук Михайло. *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки*. Т. 1 : А–Ж. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. С. 487. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016768>.

³⁶ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. НТШ. Український архів, т. XXVIII / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. С. 783; Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. НТШ. Український архів, т. XXIX / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 84, 145, 525, 723, 725.

Заболотний³⁷, Василь Загребний³⁸, Олекса Кочержук³⁹, Микола Ліщинський, Олександр Филипович та інші. Характерно, що упродовж цього навчального року з різних причин навчання в гімназії покинули п'ять учнів 5-Б класу (Микола Величко, Іван Мацьків, Михайло Слюсарчук, Іван Федунків, Микола Шараневич)⁴⁰. Такий “відхід” учнів був пов'язаний, зокрема, з “освітньою політикою” директора гімназії М. Сабата, який з метою формування майбутньої еліти проводив “строгу селекцію” учнів, наприклад, настільки, що до 8-го класу переходило 26 учнів із 140 зарахованих у 1-ий клас⁴¹. Отже, упродовж перших п'яти років свого навчання у гімназії Іван Терешкун пройшов “селекційний відбір” та не тільки здобув достатній рівень знань, але й сформував власний світогляд і утвердив свою українську національну ідентичність.

Із початком Першої світової війни у липні 1914 р. Іван Терешкун повернувся додому до батьків у с. Угринів Горішній, а вже з вересня знову продовжив навчання в гімназії, яку, однак, російська окупаційна влада закрила в грудні того ж року⁴². Після вимушеної перерви у навчанні невдовзі, під час другої російської окупації Станиславова у 1916–1917 рр. Іван Терешкун опинився у Відні, де директор Станиславівської гімназії М. Сабат організував “абітурієнтські курси для військовиків”⁴³. Звичайно через брак джерел, сьогодні складно реконструювати як сам процес переміщення учнів гімназії з Станиславова до Відня, так і з'ясувати, кого з них згодом було призвано до військової служби. Однак про навчання Івана Терешкуна, який тоді лише досягав повнолітнього, отже, призовного 21-річного віку⁴⁴, на цих “абітурієнтських курсах для військовиків”, свідчить збережена хроніка “Українські гімназійні курси у Відні у шкільнім році 1916/1917”, в якій у переліку учнів, які проходили військову службу та екстерном навчалися й складали іспити з предметів, він згаданий під № 242 як учень 7 класу,

³⁷ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. *НТШ. Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 84.

³⁸ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. *НТШ. Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 84, 93.

³⁹ Детальніше про нього див.: Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Т. II. *НТШ. Український архів, т. XXIX* / редкол.: Д. Бойчук та ін.; ред.-упорядн. М. Климишин. Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, ЦК Станиславівщини, Лілея-НВ, 1985. С. 83.

⁴⁰ Повний перелік учнів класу див.: II звіт дирекції ц. к. гімназії з руською мовою викладовою в Станиславові за рік шкільний 1913/14. Станиславів, 1914. С. 97.

⁴¹ Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. *НТШ. Український архів, т. XXVIII* / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. С. 263-264.

⁴² Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. *НТШ. Український архів, т. XXVIII* / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. С. 264-265.

⁴³ Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. *НТШ. Український архів, т. XXVIII* / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. XV+959 с. С. 264-265.

⁴⁴ Щодо призовного 21-річного віку в армії Австро-Угорської імперії – див.: Королько А. Воєнні дії та діяльність російської і австрійської адміністрації на Покутті в 1914–1915 рр. *Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Серія : Історія*. 2021. № 2 (54). С. 56–77. DOI: <https://doi.org/10.31861/hj2021.54.56-77>. С. 58; Військово-польовий обман. Особливості армійського призову початку XX ст. на українських землях. *Кореспондент*. Дата оновлення: 24.07.2014. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3396686-korrespondent-viiskovo-polovyi-obman-osoblyvosti-armiiskoho-pryzovu-pochatku-khkh-st-na-ukrainskykh-zemliakh> (дата звернення: 28.04.2023).

котрий “попередню клясу скінчив” у “І півр[іччі] 1915/16 в укр[аїнській] гімн[азії] в Станіславові”⁴⁵, а також запис в “Метриці кліру Станиславівської єпархії” про те, що він склав іспит зрілості (матуру) у Відні у 1917 р.⁴⁶. Очевидно, вже під час навчання на цих курсах Івана Терешкуна були призвано до війська, однак якихось додаткових достовірних даних про його подальшу військову службу в умовах Першої світової війни не виявлено.

Фото 1. Іван Терешкун – учень гімназії. Дата не визначена, орієнтовно 1917 р. (з публікації А. Бойківа)⁴⁷.

Фото 2. Іван Терешкун – підхорунжий УГА. Дата не визначена, орієнтовно 1919 р. (з книги В. Ідзьо)⁴⁸.

У листопаді 1918 р., з проголошенням Західно-Української Народної Республіки в умовах розпаду Австро-Угорської імперії, Іван Терешкун вступив до лав Української Галицької армії (далі – УГА) в чині підхорунжого⁴⁹, який присвоювали тоді, як правило, випускникам старшинських курсів або після однорічної військової служби⁵⁰. Уже з перших днів українсько-польської війни 1918–1919 рр. він брав активну участь в битві УГА за Львів, під час якої навесні 1919 р. на фронті під Яновом в ході наступу отримав поранення в голову, кваліфіковане

⁴⁵ Українські гімназійні курси у Відні у шкільнім році 1916/1917. Відень : Накладом Української Культурної Ради, 1917. С. 39.

⁴⁶ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91.

⁴⁷ Фото опублікував краєзнавець А. Бойків, на жаль, без підписування та датування. Див.: Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021); Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Угринів: вчора, сьогодні, завтра [загальнодоступна група у Facebook]*. Дата оновлення: 30.11.2020. URL: <https://www.facebook.com/groups/882719315580887/permalink/1033584997160984/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁴⁸ Фото опублікував дослідник В. Ідзьо, який не датував його і вказав, на жаль, частково помилковий підпис: “Іван Терешкун, офіцер австро-угорської армії та старшина Української Повстанської Армії”. Див.: Ідзьо В. Історія української християнської громади села Угринів Тисменицького району Івано-Франківської області. 450-літтю з часу першої письмової згади присвячується. (1565-2015 рр.). Івано-Франківськ : Сімик, 2015. С. 88.

⁴⁹ Лебедович І. Полеві духовники Української Галицької Армії : У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 18.

⁵⁰ Див.: Кривизюк Л. П. Військовий вишкіл у Галицькій Армії. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”* : збірник наукових праць. 2000. № 408 : Держава та армія. С. 190–197. URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/8814>.

тоді лікарями як “штрайфшус” (німецькою Streifschuss – “польовий, пасовищний постріл”) в кість черепа⁵¹.

З фронту під Яновом, як пізніше згадував поручник УГА Степан Шах, “молоденького підхорунжого” Івана Терешкуна направили на лікування до загального польового шпиталю УГА в Жовкві⁵², де ним зацікавився ігумен місцевого монастиря Чину Василіян о. Северіян Бараник (1889–1941)⁵³, а після арешту останнього польською окупаційною владою – інший брат василіянин⁵⁴.

Цей добрий вчинок і приклад о. С. Бараника, на нашу думку, поступово вплинув на життєвий вибір Івана Терешкуна – його рішення вступити до духовної семінарії. Частково підтверджує нашу тезу свідчення вже згаданого С. Шаха, який, до речі, підтримував з І. Терешкуном “листовий зв’язок” аж “до Другої світової війни”, тому прямо, без додаткової, апріорі цілком зрозумілої для нього аргументації, писав: “Цей підхорунжий видужав, по війні пішов на теологію до станіславівської духовної семінарії, а по висвяченні став о. Терешкун катехитом народніх шкіл (в м. Станіславів. – *Р. Д., А. (О.) М.*), та згодом учителем релігії в державній польській гімназії в Товмачі над Дністром (останній факт не підтверджений, адже насправді став катехитом у м. Бучач. – *Р. Д., А. (О.) М.*)...”⁵⁵.

Після видужання в польовому шпиталі УГА в Жовкві Іван Терешкун, найбільш імовірно, вже влітку 1919 р. повернувся додому в с. Угринів Горішній Станіславівського повіту⁵⁶. Внаслідок поразки УГА в Галичині та її переходу за р. Збруч в липні 1919 р. на окупованій польськими військами території Східної Галичини з метою її інкорпорації до складу відродженої Другої Речі Посполитої розпочалися репресивні акції щодо активних діячів періоду ЗУНР, зокрема, й стосовно “політично активного” греко-католицького духовенства⁵⁷. Очевидно, в цей період Іван Терешкун вирішив “перечекати вдома”, маючи достатньо часу для визначення своєї дальшої “життєвої стратегії” в нових суспільно-політичних обставинах Східної Галичини.

На його вибір вплинули, на нашу думку, декілька факторів. Передусім було зрозуміло, що польська влада намагатиметься утримати під наглядом і контролем шляхом репресій колишніх активних діячів періоду ЗУНР, особливо воїнів УГА. Справді, невдовзі, упродовж березня – червня 1921 р. управління державної поліції Станіславівського воєводства сфор-

⁵¹ Лебедович І. Полевi духовники Української Галицької Армії: У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 18; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv> (дата звернення: 31.01.2021).

⁵² Про польовий госпіталь УГА в Жовкві див.: Сапіга О. Організація військових госпіталів Української Галицької Армії та їх матеріальне забезпечення (1918–1920 рр.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія*. Тернопіль, 2010. Вип. 2. С. 81.

⁵³ Детальніше про нього див.: Бриндак І. Бараник Север’ян. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. Т. 2 : Б–Біо. URL: <https://esu.com.ua/article-40389>.

⁵⁴ Лебедович І. Полевi духовники Української Галицької Армії: У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 18; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv> (дата звернення: 31.01.2021).

⁵⁵ Лебедович І. Полевi духовники Української Галицької Армії: У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 18.

⁵⁶ Лебедович І. Полевi духовники Української Галицької Армії : У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 18.

⁵⁷ Див., наприклад: Yehrechii O., Deliatynskyi R. The repressive policies of the Polish authorities against the Greek Catholic Clergy in 1919: methods and features. *Skhidnoevropeiskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*. 2020. Vol. 15, pp. 117–127. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058x.15.204961>; Yehrechii O. The repressive policy of the Polish authorities against the Greek Catholic Clergy 1919–1921. *Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис “Галичина”*. 2019. № 32: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. С. 67–73. DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.32.67-73>.

мувало іменні списки військовослужбовців УГА, над якими встановлено “негласний нагляд”⁵⁸. По-друге, існувала загрозна можливість призову до війська Польської держави, проти якої він, відстоюючи українську державність, нещодавно воював у лавах УГА⁵⁹, проте поступове впровадження законодавчих норм у 1918–1920 рр., як вдало зауважив дослідник І. Мрака, готувало правове підґрунтя для організації військового призову українців Східної Галичини до війська Польського, що, врешті, й був проведений у 1922–1923 рр.⁶⁰ Зрештою, на особистий вибір Івана Терешкуна, підкреслимо, суттєво вплинув також вищезгаданий побут в шпиталі у Жовкві, де він одужував під наглядом монахів василіян.

З благословення єпископа Григорія Хомишина Іван Терешкун вступив на навчання до духовної семінарії в Станиславові⁶¹. Слід зауважити, що попри відсутність чітких відомостей про дату вступу, можемо припустити, що це трапилось восени, скоріше у жовтні, 1919 р., оскільки відомо, що Іван Терешкун пройшов “повний курс богословських студій”, тобто чотирирічний термін навчання і духовної формації. Характерно, що приклад Івана Терешкуна в той час не був унікальним, адже владики Г. Хомишин посприяв вступу до духовної семінарії ще декількох воїнів УГА, таких як Микола Бурнадз (1896–1947)⁶², Андрій Мельник (1888–1946)⁶³ та Дмитро Федасюк (1891–1944?)⁶⁴, яких згадує о. Іван Лебедович у своєму реєстрі “Спис богословів і повоєнних богословів учасників УГА”⁶⁵. Однак, щоправда, два із них – А. Мельник і Д. Федасюк, імовірно, в знак протесту проти “целібатної реформи” владики Г. Хомишина

⁵⁸ ДАІФО. Ф. 68, оп. 2, спр. 11. Іменні списки військовослужбовців колишньої української народної армії, які проживають на території Станиславівського воєводства, 14.03. – 28.06. 1921 р., 34 арк.

⁵⁹ Делятинський Р. І. Станиславівська духовна семінарія у 1918–1925 роках: етапи повоєнного відновлення та її роль у формуванні духовенства нового типу. *Нарис історії Івано-Франківської (Станіславівської) Духовної Семінарії імені Святого Священномученика Йосафата* / підготував до друку о. д-р О. Каськів. Івано-Франківськ : Івано-Франківська Духовна Семінарія імені Святого Священномученика Йосафата, 2007. С. 63–64; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁶⁰ Мрака І. Б. Перший призов українців Східної Галичини до польської армії (1922–1923 рр.). *Український історичний журнал*. 2014. № 6. С. 65–76. URL: https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/01/УІЖ_2014_6_6.pdf.

⁶¹ Лебедович І. Полеві духовники Української Галицької Армії: У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 18, 233; Делятинський Р. І. Станиславівська духовна семінарія у 1918–1925 роках: етапи повоєнного відновлення та її роль у формуванні духовенства нового типу. *Нарис історії Івано-Франківської (Станіславівської) Духовної Семінарії імені Святого Священномученика Йосафата* / підготував до друку о. д-р О. Каськів. Івано-Франківськ : Івано-Франківська Духовна Семінарія імені Святого Священномученика Йосафата, 2007. С. 63–64; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁶² В праці о. І. Лебедовича вказано некоректне прізвище “Бундза”, яке згодом вдалося встановити остаточно вірно як “Бурнадз”. Детальніше про нього див.: Пилипів І., Делятинський Р., Балій Н. Отець Лев-Микола Бурнадз (1896–1947): штрихи до портрета. *Галичина: науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис*. 2018. Ч. 31. С. 152–161. DOI: 10.15330/gal.31.152-161.

⁶³ Детальніше про нього див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії (1832–1944). Т. 2 : Духовенство і релігійні згромадження : англ. мовою. Львів ; Київ : КМ Академія, 2004. С. 304.

⁶⁴ Детальніше про нього див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської архієпархії (1832–1944). Т. 2 : Духовенство і релігійні згромадження : англ. мовою. Львів ; Київ : КМ Академія, 2004. С. 107.

⁶⁵ Див. і порівн.: Лебедович І. Полеві духовники Української Галицької Армії : У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 229–235; Делятинський Р. І. Станиславівська духовна семінарія у 1918–1925 роках: етапи повоєнного відновлення та її роль у формуванні духовенства нового типу. *Нарис історії Івано-Франківської (Станіславівської) Духовної Семінарії імені Святого Священномученика Йосафата* / підготував до друку о. д-р О. Каськів. Івано-Франківськ : Івано-Франківська Духовна Семінарія імені Святого Священномученика Йосафата, 2007. С. 63.

1920 р. перейшли із Станиславівської до Львівської духовної семінарії, тим часом М. Бурнадз й І. Терешкун – залишились й отримали священничі свячення в стані целібату⁶⁶.

Під час навчання Івана Терешкуна в духовній семінарії на формування його світогляду, духовну й інтелектуальну формацію певний вплив справили кожен із настоятелів та професорів. Варто згадати, що в цей час ректором духовної семінарії в Станиславові був о. Михайло Вальницький (1859–1923), віце-ректором – доктор богослов'я о. Авксентій Бойчук (1888–1971), викладачами богословських предметів – доктори богослов'я о. Франц Щепкович (1864–1934), о. Яків Медвецький (1880–1936?), о. Василь Бабин (1884–1938?), о. Іван Лятишевський (1879–1957), о. Микола Чарнецький (1884–1959), а також о. Іван Слезюк (1896–1973), о. Володимир Коновалець (1887–1938?), о. Симеон Лукач (1893–1964), о. Дмитро Стек (1889–1938?)⁶⁷. Можливо стверджувати, що вибір неодруженого священства (целібату) Іван Терешкун здійснив, хоча й за настановами духівників, але цілком самостійно.

Фото 3. Катехит о. Іван Терешкун.
Дата не визначена, орієнтовно
1924 р. (з публікації А. Бойківа)⁶⁸.

⁶⁶ Детальніше про цих студентів див. і порівн.: Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1925. Річник ХХХ. Станиславів : Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1925. С. 268–269, 279–281; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 276–277, 288–289, 339 (реєстр священників на літери “Б”, “М”, “Ф”); ЦДІАУЛ. Ф. 358, оп. 1. URL: <https://tsdial.archives.gov.ua/pdf/F.%20358%20op.%201.pdf> (в іменному покажчику вказано обидвох священників Львівської архієпархії та номери справ, в яких наявні певні документи про їхню діяльність: “Мельник Андрій, о. – 11, 91, 92, 127, 154, 203, 209, 301”, “Федасюк Дмитро, о. – 92”, як правило, листування з митрополитом А. Шептицьким та митрополичою консисторією з різних питань, однак окремих їх особових справ тут не виявлено).

⁶⁷ Детальніше див.: Делятинський Р.І. Станиславівська духовна семінарія у 1918–1925 роках: етапи повоєнного відновлення та її роль у формуванні духовенства нового типу. *Нарис історії Івано-Франківської (Станиславівської) Духовної Семінарії імені Святого Священномученика Йосафата* / підготував до друку о. д-р О. Касків. Івано-Франківськ : Івано-Франківська Духовна Семінарія імені Святого Священномученика Йосафата, 2007. С. 61–62; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 267, 275, 279, 313, 328, 331, 338, 364, 367, 372, 378.

⁶⁸ Фото опублікував краєзнавець А. Бойків, на жаль, без підписування та датування. Див.: Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021); Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Україна: вчора, сьогодні, завтра [загальнодоступна група у Facebook]*. Дата оновлення: 30.11.2020. URL: <https://www.facebook.com/groups/882719315580887/permalink/1033584997160984/> (дата звернення: 31.01.2021).

Свячення у стані celibату Іван Терешкун послідовно отримав з рук єпископа Г. Хомишина упродовж першої половини 1923 р., зокрема, в чин читця і піддиякона – 26 січня, диякона – 28 січня, а пресвітера – 1 липня⁶⁹.

Одразу ж після священничих свячень, з 1 липня 1923 р. о. Іван Терешкун був призначений четвертим співробітником у катедральному храмі в Станиславові⁷⁰. Варто вказати на одну цікаву “джерелознавчу” деталь: у “Метриці кліру Станиславівської єпархії” вказано, очевидно, цілком помилково дещо іншу дату – “від 1/7 1924”, але, насправді, це був 1923 р., що підтверджується іншими джерелами.

Разом із функціями катедрального сотруди́ника о. Іван Терешкун упродовж 1923–1926 рр. виконував також обов’язки катехита приватної жіночої вчительської семінарії та виділової української школи під проводом сестер Василянок в Станиславові⁷¹. Варто додати, що очолював ці два заклади – приватну семінарію та виділову школу – один директор, спершу Михайло Девоссер (у 1915–1925 рр.), а потім – Микола Ковальчук (у 1925–1928 рр.), а чисельність учениць в них станом на 1925 р. становила 237 осіб в учительській семінарії та понад 120 осіб у виділовій школі⁷².

Цілком очевидно, катехит о. Іван Терешкун став добрим духовним наставником для учениць виділової школи та вчительської семінарії СС. Василянок, про що лаконічно пізніше згадувала й одна з їх випускниць Дарія Скочдополь-Бойчук⁷³. Його життєвий приклад, поєднаний з навчальним матеріалом на уроках катехизму, слід підкреслити, водночас сприяв формуванню в учениць як греко-католицької релігійної, так й української національної ідентичності.

⁶⁹ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 373; Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1925. Річник XXX. Станиславів : Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1925. С. 208, 269; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁷⁰ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 373; Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1925. Річник XXX. Станиславів: Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1925. С. 208; Вуянко М. Катедральний собор Воскресіння Христового в Івано-Франківську – Станиславові. Друга половина XIX – середина XX ст. Івано-Франківськ : Нова зоря, 2022. С. 199.

⁷¹ Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1925. Річник XXX. Станиславів: Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1925. С. XXVI, 208; Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1927. Річник XXXI. Станиславів : Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1927. С. XIII, 102; Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1929. Річник XXXII. Станиславів : Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1929. С. 13, 124; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 373; Лебедович І. Полеві духовники Української Галицької Армії : У 45-річчя участі у Визвольних змаганнях (Матеріали до історії). Вінніпег, 1963. С. 18; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁷² Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. НТШ. *Український архів*, т. XXVIII / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. С. 319-321.

⁷³ Альманах Станиславівської Землі : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. НТШ. *Український архів*, т. XXVIII / редкол.: І. Ставничий та ін.; ред.-упорядн. Б. Кравців. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, Вид-ня ЦК Станиславівщини, 1975. С. 322.

Фото 4. Катехит о. Іван Терешкун (на задньому фоні біля стіни) серед учениць народної виділової школи сс. Василянок в Станиславові, 1923 р. (з сімейного архіву З. Соколовського, з публікацій В. Романюка й А. Бойківа)⁷⁴.

За розпорядженням єпископської консисторії о. Іван Терешкун, за даними “Метрики кліру...”, з 1 липня 1924 р. виконував також обов’язки адміністратора парафії с. Торське Заліщицького деканату⁷⁵, напевно, як “доїжджаючий” душпастир.

Невдовзі, 15 вересня 1926 р., о. Іван Терешкун був призначений співробітником пароха с. Стецева Снятинського деканату, приїздив із Станиславова, і виконував ці обов’язки до 5 жовтня 1929 р.⁷⁶. Імовірно, він ще деякий час залишався катехитом приватної жіночої вчительської семінарії та виділової української школи під проводом сестер Василянок в Станиславові, про що свідчать дані офіційного збірника “Шематизм...” за 1927 і 1929 рр.⁷⁷. Парохія в с. Стецева

⁷⁴ Фото вперше опублікував 2019 р. краєзнавець В. Романюк з чіткою атрибуцією: “Народна школа сс. Василянок. У першому ряду сидить Марта Лабач-Соколовська (третя зліва). Станиславів, 1923 р. Світлина із сімейного архіву З. Соколовського”. Див.: Романюк В. Історія монастиря: як народився перший український інститут у Станиславові. *Галицький кореспондент*. Дата оновлення: 24.07.2019. URL: <https://gk-press.if.ua/istoriya-monastyru-a-uk-narodyvsya-pershuj-ukrayinskyj-institut-u-stanyslavovi/> (дата звернення: 08.05.2023). Згодом, 2020 р., краєзнавець А. Бойків опублікував це ж фото, але, на жаль, без підписування та датування. Див.: Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021); Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Угрюнів: вчора, сьогодні, завтра [загальнодоступна група у Facebook]*. Дата оновлення: 30.11.2020. URL: <https://www.facebook.com/groups/882719315580887/permalink/1033584997160984/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁷⁵ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91.

⁷⁶ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 373; Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1927. Річник XXXI. Станиславів: Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1927. С. 97; Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1929. Річник XXXII. Станиславів: Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1929. С. 119; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁷⁷ Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1927. Річник XXXI. Станиславів: Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1927. С. XIII, 102; Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1929. Річник XXXII. Станиславів: Накладом Клира Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1929. С. 13, 124.

Снятинського деканату, патроном якої була дідичка Марія з Пасакасів Криштофович, вважалася достатньо великою, адже налічувала понад 4020 вірних греко-католиків, а старенька церква Вознесіння Христового (1858 р.) на той час була опечатана, адже “загрожувала заваленням”, відтак “Богослуження відправляються в каплиці св. Димитрія на Рудольфсдорфі”. За таких обставин о. Іван Терешкун став добрим помічником для пароха о. Антонія Володимира Лушпинського (1882–1938?), призначеного сюди 1921 р. Обом душпастирям вдавалося добре налагодити духовну опіку вірян, організувати і підтримувати діяльність церковного братства і братства Серця Ісусового, проводити уроки релігії в місцевій 4-класній етатовій школі⁷⁸.

У жовтні 1929 р. о. Іван Терешкун став катехитом “коєдукаційної”, тобто призначеної для спільного навчання хлопців і дівчат, гімназії в Бучачі⁷⁹, де за 10-літній період (до вересня 1939 р.) своєї душпастирсько-катехитичної праці здобув собі значний авторитет. В учительському колективі цієї гімназії, директором якої був поляк зі Шелезька Ян Штраєр, о. Іван Терешкун був одним із шести українців-учителів, до яких належали також Марія Лісковацька, Дарія Навроцька, Іван Назаркевич, В. Вєсьоловський і Віктор Петрикович, якого 1938 р. змінив Осип Залеський⁸⁰.

Слід зауважити, що повітове містечко Бучач за національним характером було достатньо строкатим, адже складалося із представників трьох націй (поляків, українців та євреїв), яких за віросповідною ознакою станом на 1938 р. налічувалося 7996 римо-католиків, 4964 греко-католиків та 8447 іудеїв⁸¹. В цьому різнонаціональному середовищі українська громада підтримувала і розвивала свою національну ідентичність, зокрема, завдяки активній душпастирській і громадській діяльності місцевих греко-католицьких священиків: пароха о. Дениса Нестайка (1859–1936)⁸², а по його смерті – адміністратора парохії о. Петра Мельничука (1904–1985)⁸³, співробітників пароха о. Михайла Пастушенка (1900–1938?)⁸⁴, катехитів місцевих шкіл – самого о. Івана Терешкуна й о. Стефана Колтунюка (1908–1938?)⁸⁵, емеритованих катехитів – о. Мирона

⁷⁸ Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1927. Річник XXXI. Станиславів: Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1927. С. 97; Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1929. Річник XXXII. Станиславів: Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1929. С. 119.

⁷⁹ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської епархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938): англ. мовою. Львів, 2002. С. 373; Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1930. Річник XXXIII. Станиславів: Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1930. С. 17; Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1931. Річник XXXIV. Станиславів: Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1931. С. 18; Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1935. Станиславів: Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1935. С. 17; Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1938. Станиславів: Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1938. С. 22, 35; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021); *Мартирологія Українських Церков*: у 4 т. Т. 2: Українська Католицька Церква: Документи, матеріали, християнський самвидав України / упорядкували і зредагували О. Зінкевич і о. Т. Р. Лончина. Торонто; Балтимор: Українське видавництво “Смолоскип” ім. В. Симоненка, 1985. С. 148.

⁸⁰ Бучач і Бучаччина: Історико-мемуарний збірник. *НТШ; Укр. архів, т. XXVII* / ред. колегія: М. Островерха (гол. ред.) та ін. Нью-Йорк; Лондон; Париж; Сідней; Торонто, 1972. С. 208–210, 828;

⁸¹ Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1938. Станиславів: Накладом Клира Епархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1938. 216 с. С. 35.

⁸² Детальніше про нього див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938): англ. мовою. Львів, 2002. С. 343.

⁸³ Там само. С. 339.

⁸⁴ Там само. С. 348.

⁸⁵ Детальніше про нього див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938): англ. мовою. Львів, 2002.

Ліщинського (1870–1938?)⁸⁶ та о. Михайла Бурчинського (1877–1938?)⁸⁷, а також монастиря Отців Василян, захоронки Сестер Службниць Пречистої Діви Марії⁸⁸.

Фото 5. Катехит о. Іван Терешкун (сидить крайній праворуч у першому ряді), імовірно, в м. Бучач. Дата на фото: червень 1933 р. (з публікації А. Бойківа)⁸⁹.

В гімназії у Бучачі о. Іван Терешкун проявив себе як добрий організатор духовного життя молоді, адже, крім викладання основ релігії (катехизму), також організував і здійснював духовний провід двох Марійських дружин – учнів (40 осіб) та учениць (29 осіб), а відтак навіть їздив на Марійський конгрес із 14 дружинниками⁹⁰. Водночас він проявляв інтерес до поширення народної просвіти загалом, тому підтримував окремими пожертвами осередки товариства

С. 313; Мученики за віру Христову: Бібліографічний нарис / підготувала Н. Сенчишин, відп. за вип. О. Бойко. Збараж : Збаразька ЦБС, 2010. С. 18-21. URL: http://zbarazh-library.com.ua/writen/relig/Relig_Vira_Xristova.pdf.

⁸⁶ Детальніше про нього див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 328.

⁸⁷ Детальніше про нього див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 277.

⁸⁸ Шематизм всего клира греко-католицької Єпархії Станиславівської на рік Божий 1938. Станиславів : Накладом Кліра Єпархіяльного, Друкарня Льва Данкевича, 1938. С. 35.

⁸⁹ Фото опублікував краєзнавець А. Бойків, на жаль, без підписування та датування. Див.: Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021); Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929-1939 років. *Узринув: вчора, сьогодні, завтра [загальнодоступна група у Facebook]*. Дата оновлення: 30.11.2020. URL: <https://www.facebook.com/groups/882719315580887/permalink/1033584997160984/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁹⁰ Бучач і Бучачина : Істори́ко-мемуарний збірник. *НТШ; Укр. архів, т. XXVII* / ред. колегія: М. Островерха (гол. ред.) та ін. Нью-Йорк ; Лондон ; Париж ; Сидней ; Торонто, 1972. С. 235; Стоцький Я. Становлення і розвиток Марійських товариств (дружин) у структурі УГКЦ: минуле і сучасне. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія*. 2018. Вип. 2. Ч. 1. С. 137; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

“Рідна школа”⁹¹. За суспільно-політичними переконаннями о. Іван Терешкун, очевидно, був прихильником українського національно-демократичного табору, а за пізнішими даними органів КДБ, належав до повітового осередку УНДО в Бучачі⁹².

Події Другої світової війни внесли суттєві корективи у відносно спокійне життя катехита. Вже під час першої радянської окупації (1939–1941) о. Іван Терешкун спершу залишався в Бучачі, але згодом єпископською консисторією в Станиславові був призначений співробітником пароха з правом управи парафії в с. Зубрець Бучацького деканату, і, за даними “Метрики кліру...”, виконував ці обов’язки до 5 вересня 1943 р.⁹³ на початку німецької окупації у липні – серпні 1941 р. о. Іван Терешкун підтримав проголошення Акту відновлення Української держави, з цієї нагоди посвятив в с. Зубрець символічну могилу “Борцям за волю України”⁹⁴, а відтак, коли німецька окупаційна адміністрація провела арешти активних діячів ОУН, увійшов до складу легальної структури – Української повітової делегатури в Бучачі (1941–1944)⁹⁵. Упродовж 1942–1943 рр. о. Іван Терешкун, за даними УНКДБ в Тернопільській області (1946 р.), начебто підтримав, а насправді ж, мусив толерувати і, заради уникнення репресій з боку німецьких окупаційних органів влади щодо місцевого населення, закликав спокійно виконувати мінімальні вимоги контингентної комісії в с. Зубрець, звідки до Німеччини за увесь період окупації було вивезено 34 вагони зерна і до 200 голів великої рогатої худоби, на примусові роботи виїхало 350 мешканців. Згодом, у 1943 р. о. Іван Терешкун підтримав агітацію за вступ до дивізії “Галичина”, яку, очевидно, оцінював як зародок майбутньої української армії⁹⁶.

У 1943 р., за розпорядженням єпископської консисторії в Станиславові, о. Іван Терешкун був призначений співробітником з правом управи парафії в с. Скоморохи Бучацького деканату з 6 вересня та, невдовзі, одночасно й тимчасовим співробітником парафії в с. Трибухівці Чортківського деканату з 5 жовтня⁹⁷, проте залишився проживати в с. Зубрець⁹⁸.

Під час перебування німецьких військ в с. Зубрець у квітні 1944 р. о. Іван Терешкун був використаний німецькою комендатурою в ролі перекладача, а при відступі німецьких військ в липні 1944 р. разом із старостою села був вивезений німцями на машині, але через деякий час повернувся додому⁹⁹. Останній факт, на нашу думку, вказує на те, що о. Іван Терешкун був

⁹¹ Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁹² Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки : у 2 т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 474–476.

⁹³ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91.

⁹⁴ Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки : у 2 т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 474–476; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁹⁵ Там само.

⁹⁶ Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки : [у 2-х т.] / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 475; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁹⁷ ДАІФО. Ф. 504, оп. 1, спр. 330д. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., т. 5. арк. 91;

⁹⁸ Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

⁹⁹ Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки : у 2 т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 475–476; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

переконаний у необхідності залишатися зі своїми вірними за будь-яких суспільно-політичних обставин, очевидно, цілком усвідомлюючи перспективу переслідувань радянським режимом.

Вже з перших днів другої радянської окупації Галичини органи НКДБ взяли його в “розробку” та готували до арешту, але у зв’язку із приєднанням до “Ініціативної групи по возз’єднанню ГКЦ з РПЦ” о. Іван Терешкун так і не був арештований. Восени 1945 р. один із трьох співголів “Ініціативної групи по возз’єднанню Греко-Католицької Церкви з Російською Православною Церквою” від Станіславівської єпархії о. Антоній Пельвецький (1898–1957)¹⁰⁰ призначив о. Івана Терешкуна деканом Бучацького деканату¹⁰¹, звичайно, з метою подальшої пропаганди серед духовенства “акції возз’єднання”, що строго контролювалося співробітниками органів КДБ. У цьому випадку можемо припускати, що рішення про приєднання до “Ініціативної групи...” спершу він, як і значна частина греко-католицького духовенства, сприймав як “необхідну формальність”, адже вважав, що рішення цього “тимчасового органу” є обов’язковими до виконання, а участь в ньому лише убезпечує від арешту. Очевидно, з позицій сьогодення можна оцінювати таку його позицію як помилкову, однак історія не знає “умовного способу”. Наразі з наявних і доступних джерел поки-що невідомо, наскільки самостійною та активною була діяльність о. Івана Терешкуна щодо пропагування акції “возз’єднання”.

Зрештою, цей вибір призвів до трагедії, деталі якої описані у спецповідомленні УНКДБ по Тернопільській області до НКДБ УРСР від 8 січня 1946 р. “Про бандитсько-терористичний прояв в Золотопотоцькому районі Тернопільської області” під грифом “цілком таємно”, яке було адресовано “товаришам” Савченко (м. Київ), Дроздецькому (м. Львів) і Компанець (м. Тернопіль)¹⁰². В цьому документі, зокрема, зазначено наступні деталі загибелі священника: “31 грудня 1946 року, о 23 годині, в квартиру священника греко-католицької церкви села Зубрець Золотопотоцького району Тернопільської області Терешкуна Івана Юрійовича, 1897 року народження, українець, з вищою духовною освітою, постукали, і на відгук домогосподарки, стукаючий невідомий чоловік заявив: “Командир військової частини хоче говорити зі священником”. Коли двері було відкрито, в квартиру священника зайшли два озброєних чоловіка, одягнуті у військову форму Червоної Армії. Домогосподарку одразу ж із квартири видворили. Потім забрали священника Терешкуна, вивели його до центру села і повісили а дереві на дроті. На шию Терешкуна була повішена табличка, написана червоним олівцем на папері, приклеєному до дощечки: “За зраду Христа і народу”, підписана “СБ”. Всі домашні речі Терешкуна забрані бандитами. В цю ж ніч поряд з Терешкуном був повішений місцевий житель, завідуючий магазином сільпо Шкварок. Труп Терешкуна жителями знятий і 3. І. 46 р. він похоронений...”¹⁰³. Зі спогадів мешканців, записаних краєзнавцем А. Бойком, відомо, що о. Іван Терешкун був похований 3 січня 1946 р. місцевими жителями, вірними греко-католиками, на церковному подвір’ї с. Зубрець тогочасного Золотопотоцького району (згодом Бучацького, а нині Чортківського району Тернопільської області)¹⁰⁴.

¹⁰⁰ Детальніше про нього див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станіславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938) : англ. мовою. Львів, 2002. С. 349; Делятинський Р, Єгрешій О., Гоголь В. Пельвецький Антін Андрійович. *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія. До 100-річчя утворення ЗУНР*. Львів ; Івано-Франківськ, 2020. Т. 3 : П–С. С. 90–91.

¹⁰¹ Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки : у 2 т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 475–476; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

¹⁰² Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки : у 2 т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ: ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 474–476.

¹⁰³ Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки : у 2 т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ: ПП Сергійчук М. І., 2006. Т. 2. С. 474.

¹⁰⁴ Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

Фото б. Могила о. Івана Терешкуна в с. Зубрець, нині Чортківського району Тернопільської області.

Дата фото: 31 травня 2023 р.
(з архіву о. Назарія Бедрія, пароха парафії Введення в Храм Пресвятої Богородиці с. Увисла Бучацької єпархії УГКЦ)¹⁰⁵.

Констатацією цієї трагічної події, очевидно, можна було б завершити життєпис о. Івана Терешкуна, однак наявні в офіційних джерелах суперечливі свідчення про “винуватців” цієї трагедії (наприклад, одягнуті у форму Червоної армії воєки УПА) спонукали нас до ретельнішого аналізу події. Так, упорядники 2-го тому збірника “Мартирологія Українських Церков” в короткій довідці про о. Івана Терешкуна прямо значили, що він був “замордований більшовиками”¹⁰⁶. Хоча, звичайно, можна погодитись, що ці відомості (як і про багатьох інших священників) у цьому збірнику містять неточності, оскільки сформовані переважно на основі “усних свідчень”, зважаючи на неможливість у той час звернення до засекречених фондів архівів, все ж таки певні сумніви викликає сама версія співробітників органів КДБ, яка, попри відносно “строгу логіку” викладених фактів, виглядає дуже схожою на подібні версії убивств, наприклад, о. Гавриїла Костельника, голови “Ініціативної групи...”¹⁰⁷. Відтак, певний сумнів викликає можливість тривалого толерування органами КДБ ними ж “скомпрометованого” о. Івана Терешкуна, який вже на момент завершення “акції возз’єднання” у межах Бучацького деканату напередодні Львівського псевдо-собору 1946 р. “втратив актуальність” для радянських спецслужб (про це, зокрема натякає нарком держбезпеки УРСР С. Савченко у своїй доповідній записці до НКДБ СРСР від 6 лютого 1946 р.¹⁰⁸). Зрештою, ця версія ще потребує залучення й прискіпливого аналізу додаткових джерел, зокрема відкритих за останнє десятиліття (2010-х–2020-х рр.) “бідонних архівів” УПА, частково опублікованих Центром досліджень визвольного

¹⁰⁵ Фото: могила о. Івана Терешкуна в с. Зубрець, нині Чортківського району Тернопільської області. Дата фото: 31 травня 2023 р. Приватний архів о. Назарія Бедрія, пароха парафії Введення в Храм Пресвятої Богородиці с. Увисла Бучацької єпархії УГКЦ.

¹⁰⁶ Мартирологія Українських Церков : у 4 т. Т. 2 : Українська Католицька Церква: Документи, матеріали, християнський самвидав України / Упорядкували і зредагували О. Зінкевич і о. Т. Р. Лончина. Торонто ; Балтимор : Українське видавництво “Смолоскип” ім. В. Симоненка, 1985. С. 148;

¹⁰⁷ Порівн.: Киричук Ю. Політичні вбивства Гавриїла Костельника і Ярослава Галана – провокативний засіб боротьби радянських каральних органів проти українського руху опору. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького ДПУ імені Івана Франка. Серія : Історія*. 2001. Вип. 1. С. 149–159. URL: <http://phh.dspu.edu.ua/article/view/174877>; Мороз В. Вбивство Гавриїла Костельника. *ШП*. 2013. 25 вересня. № 38 (3091). С. 6. URL: https://www.academia.edu/36993108/Вбивство_Гавриїла_Костельника.

¹⁰⁸ Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки: у 2 т. / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук. Київ : ПП Сергійчук М.І., 2006. Т. 2. С. 524-525.

руху¹⁰⁹, в яких, наприклад, у звітах підрозділів УПА може виявитися відповідна інформація. Наразі лише констатуємо, що в історіографії наявні дві версії убивства о. Івана Терешкуна: перша “офіційна” версія про “помсту відділів УПА” за його участь в “акції возз’єднання” ГКЦ з РПЦ, оцінену як “зраду України і Церкви”¹¹⁰, друга – “імовірнісна” версія про організовану органами КДБ провокацію з метою компрометації відділів УПА як “бандформувань”, які ведуть боротьбу з “возз’єднанням” духовенством¹¹¹.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, сьогодні можемо стверджувати, що життєпис о. Івана Терешкуна є по-своєму неординарним, унікальним. Його соціальне походження із селянського роду с. Угринів не стало перешкодою для вибору власного покликання. Певний вплив на формування його життєвої стратегії в ранні роки справив місцевий парох о. Є. Бариш, який, очевидно, спонукав його до здобуття освіти в державній гімназії з українською мовою навчання в Станиславові, де сформувався його світогляд, укріпилась його національна самоідентифікація. В умовах Першої світової війни здобуття освіти Іван Терешкун мусив продовжити вже на гімназійних курсах у Відні, поєднуючи навчання із військовою службою. Відтак із проголошенням ЗУНР він вступив у лави УГА в чині підхорунжого, брав участь в битві за Львів, але через поранення потрапив до шпиталю в Жовкві. Турбота про його одужання з боку отців Василян, зокрема о. С. Бараника, цілком очевидно, позитивно вплинули на вибір дальшої життєвої стратегії – вступ на навчання до духовної семінарії в Станиславові, до чого додатково спонукали загрози репресій та призову до польського війська. Успішне навчання та духовна формація в семінарії спонукали Івана Терешкуна до вибору священства в неодруженому стані (целібату). Після свячень його “духовна кар’єра” розвивалася від душпастирської праці в кафедральному храмі в Станиславові до служіння переважно катехитом греко-католицької релігії в різних освітніх закладах краю – школі та гімназії під проводом сестер Василянок в Станиславові та гімназії в Бучачі, що часто поєднувалося із душпастирською опікою окремих парафій (селах Торське і Стецева), а згодом, в період Другої світової війни, до переходу на душпастирське служіння у парафіях у селах Зубрець, Скоморохи і Трибухівці. У цей період о. Іван Терешкун залишився вірний своїм переконанням, підтримуючи Акт відновлення Української держави 1941 р. та агітуючи за вступ добровольців до дивізії “Галичина” як зародку української національної армії. Однак саме ці останні обставини стали причиною для “розробки” органами КДБ кримінальної справи на священника, а відтак спонукали його спершу формально підтримати “Ініціативну групу по возз’єднанню ГКЦ з РПЦ”, після чого його призначено Бучацьким деканом для пропагування “акції возз’єднання” серед місцевого духовенства. Цей вибір став для нього трагічним, адже привів до вбивства о. Івана Терешкуна начебто боївкою УПА.

Реконструкція біографії о. Івана Терешкуна, очевидно, буде недостатньо об’єктивною без окреслення тих, досі нерозв’язаних питань, що чекають дослідників у перспективі. Так, потребують детальнішої реконструкції його генеалогічне дерево, уточнення соціального по-

¹⁰⁹ Див.: Папакін Г. “Озернянський архів” – нові джерела до історії українського руху Опору. *Архіви України*. 2005. № 1–3. С. 513–515. URL: [https://old.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU-1-3-2005-\(515\).pdf](https://old.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU-1-3-2005-(515).pdf); Бірчак В. Найбільший архів підпілля ОУН. Історична правда. Дата оновлення: 24.12.2021. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2021/12/24/160699/>.

¹¹⁰ Див і порівн.: Кресова книга справедливих 1939–1945: Про українців, які рятували поляків, винищуваних ОУН та УПА: дослідження та матеріали / Упорядник Ромуальд Недзелько; переклад з польської виконано Українсько-Польським Бюро Інформації і Перекладів. Т. 12. Київ, 2013. С. 145; Щербяк Ю. А. Освітня доктрина Української Греко-Католицької Церкви та її впровадження в Україні (середина XIX – XX ст.): дис. д-ра пед. наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2009. С. 299.

¹¹¹ Мартирологія Українських Церков : у 4 т. Т. 2 : Українська Католицька Церква: Документи, матеріали, християнський самвидав України / упорядкували і зредагували О. Зінкевич і о. Т. Р. Лончина. Торонто ; Балтимор: Українське видавництво “Смолооскип” ім. В. Симоненка, 1985. С. 148; Бойків А. Кілька слів про катехита Бучацької гімназії 1929–1939 років. *Бучацькі справи*. Дата оновлення: 08.12.2020. URL: <https://bspravu.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (дата звернення: 31.01.2021).

ходження та персоналій його батьків (наразі відомо лише ім'я батька). Доречним буде вирішення питання щодо співвідношення різних мотивів вибору навчання в духовній семінарії та священства в стані цілібату. Врешті, окремої уваги заслуговують обставини загибелі священника, відкриття реальних мотивів, виконавців і замовників цього “політичного убивства”. Дозволимо собі припустити, що вирішення цих “дражливих” аспектів біографії дозволить, врешті, належним чином вшанувати пам'ять і неординарну роль о. Івана Терешкуна в історії української нації першої половини ХХ ст.

PASTORAL AND PUBLIC ACTIVITIES OF FATHER IVAN TERESKUN (1896–1946)

Ruslan DELIATYNSKYI

*Ivano-Frankivsk Academy Ivana Zolotoustoho,
Department of Social and Humanitarian Disciplines, Research Institute of Church History,
St. Sofron Mudryi (Gharbarska), 22, room 801, 76019, Ivano-Frankivsk, Ukraine
e-mail: r.deliatynskyi@ifaiz.edu.ua
ORCID: 0000-0002-6020-7666*

Andreia (Olha) MASLII

*Ivano-Frankivsk Academy Ivana Zolotoustoho,
Department of Social and Humanitarian Disciplines, Research Institute of Church History,
St. Sofron Mudryi (Gharbarska), 22, room 801, 76019, Ivano-Frankivsk, Ukraine
e-mail: maslii.a@ifaiz.edu.ua
ORCID: 0000-0001-9878-7128*

Vasyl GOGOL

*Ivano-Frankivsk Academy Ivana Zolotoustoho,
Department of Theology,
St. Sofron Mudryi (Gharbarska), 22, room 801, 76019, Ivano-Frankivsk, Ukraine
e-mail: gogol.v@ifaiz.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5236-885X*

Summary

The article, based on the analysis of sources and historiography, highlights the biography, pastoral and social activities of Fr. Ivan Tereshkun, one of the representatives of the Greek Catholic clergy of the Stanislaviv Diocese. It has been established that Ivan Tereshkun (1896–1946) showed himself to be an active participant in the Ukrainian national movement from a young age, because in 1918–1919 he served in the UGA as a lieutenant. Later, he graduated from the theological seminary in Stanislaviv, received ordination while unmarried, and along with pastoral and catechetical work, engaged in cultural and educational and public activities, supported UNDO. In 1941, he supported the proclamation of the Act on the Restoration of the Ukrainian State, dedicated in the village Zubrets, the symbolic grave of “Fighters for the freedom of Ukraine”, became part of the Ukrainian district delegation in Buchach (1941–1944). As early as 1944, the NKGB authorities took him into “development” and prepared for arrest, but in connection with joining the “Initiative group for the reunification of the GCC with the Russian Orthodox Church” he was not arrested. Tragically died on January 1, 1946. Additional circumstances of his death, which have so far been ambiguously interpreted in historiography, have been clarified.

Keywords: *lieutenant of the Ukrainian Galician Army, theological seminary in Stanislaviv, priest-celebs, catechist, associate of the parish priest, Ukrainian district delegation in Buchach, “Initiative group for the reunification of the GCC with the Russian Orthodox Church”, bodies of the NKGB.*

REFERENCES

- Andruniak I. (03.07.2020). Zamurovaniy zhyvym u kativni plastun hurtka “Lysy” [Plastun of the “Lysy” circle was buried alive in the torture chamber]. *Narodna volia: hazeta po-nadvirniansky [People’s will: a newspaper in Nadvirnya]*. Retrieved from: <http://volia.if.ua/2020/07/zamurovanyj-zhyvym-u-kativni-plastun-hurtka-lysy/> (in Ukrainian).
- Andruniak I. (06.03.2020). Plastun Mykhailo Demianchuk u borotbi za nezalezhnist ta sobornist Ukrainskoi derzhavy [Plastun Mykhailo Demyanchuk in the struggle for the independence and unity of the Ukrainian

state]. *Narodna volia: hazeta po-nadvirniansky [People's will: a newspaper in Nadvirnya]*. Retrieved from: <http://volia.if.ua/2020/03/plastun-myhajlo-demyanchuk-u-borotbi-za-nezalezhnist-ta-sobornist-ukrajinskoji-derzhavy/> (in Ukrainian).

Birchak V. (24.12.2021). Naibilshyi arkhiv pidpillia OUN [The largest underground archive of the OUN]. *Istorychna pravda [Historical truth]*. Retrieved from: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2021/12/24/160699/> (in Ukrainian).

Blazhejowskyj D. (2004). *Historical schematism of the Archeparchy of Lviv (1832–1944). Volume 2: Clergy and religious congregations*. Lviv ; Kyiv: KM Akademiia. 570 p. (in English).

Blazhejowskyj D. (2002). *Historical schematism of the eparchy of Stanislavivsk (Ivano-Frankivsk) from its foundation to the beginning of the Second World War (1885–1938)*. Lviv: Missioner. 450 p. (in English).

Boikov A. (08.12.2020). Kilka sliv pro katekhyta Buchatskoi himnazii 1929–1939 rokiv [A few words about the catechist of the Gymnasium of Buchach in 1929–1939]. *Buchatski spravy [Business of Buchach]*. Retrieved from: <https://bspravyy.org.ua/history/kilka-sliv-pro-katekhyta-buchatskoi-himnazii-1929-1939-rokiv/> (in Ukrainian).

Boikov A. (30.11.2020). Kilka sliv pro katekhyta Buchatskoi himnazii 1929–1939 rokiv [A few words about the catechist of the Gymnasium of Buchach in 1929–1939]. *Uhryniv: vchora, sohodni, zavtra (zahalno-dostupna hrupa u Facebook) [Uhryniv: yesterday, today, tomorrow (public group on Facebook)]*. Retrieved from: <https://www.facebook.com/groups/882719315580887/permalink/1033584997160984/> (in Ukrainian).

Boichuk D., Klymyshyn M. (editor). (1985). *Almanakh Stanislavivskoi Zemli: Zbirnyk materiiativ do istorii Stanislavova i Stanislavivshchyny. Tom II [Almanac of Stanislavivska Zemlya: A collection of materials on the history of Stanislavov and the Stanislaviv region. Volume II]*. Niu-York ; Paryzh ; Sidnei ; Toronto: Komisiia rehionalnykh doslidiv i publikatsii NTSh, TsK Stanislavivshchyny, Lileia-NV. 900 p. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/15219-almanah-stanislavivskoyi-zemli-zbirnik-materiyativ-do-istoriyi-stanislavova-i-stanislavivshhyni-t-2/> (in Ukrainian).

Bryndak I. (2003). Baranyk Severian [Baranyk Sever'yan]. *Dziuba I. M., Zhukovskiy A. I., Zhelezniak M. H. at all. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy. Tom 2: B–Bio [Encyclopedia of Modern Ukraine. Volume 2: B–Bio]*. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. Retrieved from: <https://esu.com.ua/article-40389> (in Ukrainian).

Derzhavnyi arkhiv Ivano-Frankivskoi oblasti (dali – DAIFO) [State archive of Ivano-Frankivsk region (hereinafter – DAIFO)]. F. 68, op. 2, spr. 11. Imenni spysky viiskovosluzhbovtiv kolyshnoi ukrainskoi narodnoi armii, yaki prozhyvaiut na terytorii Stanislavivskoho voievodstva [Name lists of military personnel of the former Ukrainian People's Army who live in the territory of the Stanislaviv Voivodeship], 14.03.–28.06. 1921, 34 s. (in Ukrainian, in Polish).

DAIFO. F. 504, op. 1, spr. 330d. Metryka kliru Stanislavivskoi yeparkhii za 1887–1941 rr., t. 5 [Metrics of the clergy of the Stanislaviv Diocese for 1887–1941, vol. 5]. 200 s. (in Ukrainian).

DAIFO. Heohrafichni pokazhchyk do f. 631, op. 1-15 [DAIFO. Geographical index to f. 631, op. 1-15], 81 s. Retrieved from: https://drive.google.com/file/d/1RpXvmCq7YSyko5KLgsUX2_h2AMWDCFqa/view (in Ukrainian).

DAIFO. Fond 631, opys 1, 61 ark. [DAIFO. Fund 631, description 1, 61 sheets]. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1WR4EBbf5Nni52KzGceZP6ob--cmJfCFy/view> (in Ukrainian).

DAIFO. Fond 631, opys 10, 61 ark. [DAIFO. Fund 631, description 10, 61 sheets]. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/19rrUfyplwubiWC4OYFAnhiq9-WhE5qH8/view> (in Ukrainian).

DAIFO. Fond 631, opys 13, 61 ark. [DAIFO. Fund 631, description 13, 61 sheets]. Retrieved from: https://drive.google.com/file/d/1D5EzL4SckLWR4zbT54NhDJR_-NIQ2u1M/view (in Ukrainian).

Dashkevych Ya. (2011). Obiektivne i subiektivne v prosopohrafii [Objective and subjective in prosopography]. *Dashkevych Ya. Maisternia istoryka: Dzhereloznavstvo ta spetsialni istorichni dystsypliny [Historian's Workshop: Source Studies and Special Historical Disciplines] / Lvivske viddilennia IUAD im. M. S. Hrushevskoho NAN Ukrainy. Lviv: Literaturna ahentsiia "Piramida". pp. 238-244. (in Ukrainian).*

Deliatynskiy R. I. (2007). Stanislavivska dukhovna seminariia u 1918–1925 rokakh: etapy povoiennoho vidnovlennia ta yii rol u formuvanni dukhovenstva novoho typu [Stanislaviv Theological Seminary in 1918–1925: stages of post-war recovery and its role in the formation of a new type of clergy]. *Narys istorii Ivano-Frankivskoi (Stanislavivskoi) Dukhovnoi Seminarii imeni Sviatoho Sviashchennomuchenyka Yosafata / Pidhotuvav do druku o. d-r O. Kaskiv [Kaskiv O. (editor). Essay on the history of the Ivano-Frankivsk (Stanislavivsk) Theological Seminary named after the Holy Holy Martyr Josaphat]*. Ivano-Frankivsk: Ivano-Frankivsk Theological Seminary of the Holy Martyr Josaphat]. pp. 55–76. (in Ukrainian).

Deliatynskiy R. I. (2017). Stanislavivska yeparkhiia Hreko-Katolytskoi Tserkvy v suspilnomu zhytti Halychyny (1885–1946 rr.): dysertatsiia na zdobuttia nauk. st. kand. ist. nauk: spets. 07.00.01 – "Istoriia Ukrainy" [The Stanislaviv Diocese of the Greek Catholic Church in the Social Life of Galicia (1885–1946):

Dissertation for a Master's Degree. Art. Ph.D. history Sciences: specialist 07.00.01 – “History of Ukraine”. Ivano-Frankivsk. 390 p. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Deliatynskiyi_Ruslan/Stanyslavivska_ieparkhiia_Hreko-Katolytskoi_Tserkvy_v_suspilnomu_zhytti_Halychyny_18851946_rr/ (in Ukrainian).

Deliatynskiyi R. (2013). Otets Volodymyr-Luka Mykytiuk (1899–1944 rr.): biohrafichnyi narys [Father Volodymyr-Luka Mykytiuk (1899–1944): biographical sketch]. *Halychyna: vseukrainskyi naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys* [*Halychyna: The scientific, cultural and educational local history journal*]. Vol. 24: Do 70-richchia stvorennia UPA [To the 70th anniversary of the creation of the UPA]. pp. 132–155. Retrieved from: <http://lib.pnu.edu.ua/files/Visniki/galychyna-2014-24.pdf> (in Ukrainian).

Deliatynskiyi R., Yehreshii O., Gogol V. (2020). Pelvetskyi Antin Andriiovych [Pelvetskyi Antin Andriiovych]. *Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia. Do 100-richchia utvorennia ZUNR* [*Western Ukrainian People's Republic 1918–1923. Encyclopedia: To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic*]. Lviv ; Ivano-Frankivsk. Vol. 3: P–S. pp. 90–91 (in Ukrainian).

Foto: mohyla o. Ivana Tereshkuna v s. Zubrets, nini Chortkivskoho raionu Ternopilskoi oblasti. Data foto: 31 travnia 2023 r. [Photo: grave of Fr. Ivan Tereshkun in the village Zubrets, now Chortkiv district, Ternopil region. Photo date: May 31, 2023]. Pryvatnyi arkhiv o. Nazariia Bedriia, parokha parafii Vvedennia v Khram Presviatoi Bohorodytsi s. Uvysla Buchatskoi yeparkhii UHKTs [Private archive of Fr. Nazariya Bedria, pastor of the parish of Introduction to the Church of the Holy Mother of God, village Uvysla of the Buchatka Diocese of the UGCC].

Gogol V., Deliatynskiyi R. (2022). Istoriiia stanovlennia viiskovoho kapelanstva v Zbroinykh Sylakh Ukrainy (1991–2022 roky) [History of the formation of military chaplaincy in the Armed Forces of Ukraine (1991–2022)]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politolohichni studii* [*Bulletin of Lviv University. Series of philosophical and political studies*]. Issue 42. P. 26–38. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.3> (in Ukrainian).

Idz' o V. (2015). *Istoriiia ukrainskoi khrystianskoi hromady sela Uhryniv Tysmenytskoho raionu Ivano-Frankivskoi oblasti. 450-littiu z chasu pershoi pysmovoï zghady prysviachuietsia. (1565–2015 rr.). Naukove vydannia* [*The history of the Ukrainian Christian community in the village of Ughryniv, Tysmenytsky district, Ivano-Frankivsk region. It is dedicated to the 450th anniversary of the first written mention. (1565-2015). Scientific edition*]. Ivano-Frankivsk : Simyk. 242 p. Retrieved from: <http://2761d2619889a45.ua.s.siteapi.org/docs/7de91caad6d28ef6c45d4b853438ab2621c5ee37.pdf> (in Ukrainian).

Informatsiinyi lyst Vseukrainskoi naukovoi konferentsii “Ukrainska povstanska armiiia u borotbi proty natsystyskoho i bilshovytskoho totalitarnykh rezhymiv” [Information sheet of the All-Ukrainian Scientific Conference “The Ukrainian Insurgent Army in the Struggle against the Nazi and Bolshevik Totalitarian Regimes”]. (25.04.2022). *Fakultet istorii, politolohii i mizhnarodnykh vidnosyn DVNZ “Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka”* [*Faculty of History, Political Science and International Relations of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University*]. Retrieved from: <https://ipmv.pnu.edu.ua/2022/04/25/информационный-лист-всеукраїнської-н/> (in Ukrainian).

Kapuschak Ya., Korolko A. (2019). Ukrainska hromada mista Stanyslavova u vyborchomu rusi v Halychyni (kinets XIX – pochatok XX st.) [The Ukrainian community of the city of Stanislavov in the electoral movement in Galicia (end of the 19th – beginning of the 20th century)]. *Halychyna: vseukrainskyi naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys* [*Halychyna: The scientific, cultural and educational local history journal*]. Vol. 32. pp. 9-23. DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.32.9-23> (in Ukrainian).

Korolko A. (2021). Voienni dii ta diialnist rosiiskoi i avstriiskoi administratsii na Pokutti v 1914–1915 rr. [Military actions and activities of the Russian and Austrian administration in Pokutty in 1914–1915]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu imeni Yuriiia Fedkovycha. Seriiia: Istoriiia* [*Scientific Bulletin of Yuri Fedkovich University of Chernivtsi. Series: History*]. Vol. 2 (54). pp. 56–77. DOI: <https://doi.org/10.31861/hj2021.54.56-77> (in Ukrainian).

Kryvyziuk L. P. (2000). Viiskovy vyshkil u Halytskii Armii [Military training in the Galician Army.]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha”: zbirnyk naukovykh prats* [*Bulletin of the Lviv Polytechnic National University: a collection of scientific papers*]. Vol. 408: State and Army. pp. 190–197. URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/8814> (in Ukrainian).

Kyrychuk Yu. (2001). Politychni vbyvstva Havryila Kostelnyka i Yaroslava Halana – provokatyvnyi zasib borotby radianskykh karalnykh orhaniv proty ukrainskoho rukhu oporu [The political murders of Gavriil Kostelnyk and Yaroslav Galan – a provocative means of the struggle of the Soviet punitive authorities against the Ukrainian resistance movement.]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho DPU imeni Ivana Franka. Seriiia: Istoriiia* [*Problems of humanitarian sciences: a collection of scientific works of Ivan Franko Drohobyt'sk State University. Series: History*]. Vol. 1. pp. 149–159. Retrieved from: <http://pjh.dspu.edu.ua/article/view/174877> (in Ukrainian).

Lebedovych I. *Polevi dukhovnyky Ukrainiskoi Halychyny: U 45-richchia uchasty u Vyzvolnykh zmahanniakh (Materialy do istorii) [Field priests of the Ukrainian Galician Army: On the 45th anniversary of participation in the Liberation Games (Materials for history)]*. Winnipeg, 1963. 328 p. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/religiya/7207-lebedovich-i-o-polevi-duhovniki-uga-u-45-richchya-uchasti-u-vizvolnih-zmaganniah/> (in Ukrainian).

Moroz V. (2013 September 25). Vbyvstvo Havryila Kostelnyka [Murder of Gavriil Kostelnyk]. *ShP*. № 38 (3091). p. 6. Retrieved from: https://www.academia.edu/36993108/Вбивство_Гавриїла_Костельника (in Ukrainian).

Mraka I. B. (2014). Pershyi pryzo ukrainsiv Skhidnoi Halychyny do polskoi armii (1922–1923 rr.) [The first conscription of Ukrainians from Eastern Galicia to the Polish army (1922–1923)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*. Vol. 6. pp. 65–76. Retrieved from: https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/01/UIJ_2014_6_6.pdf (in Ukrainian).

Myronets N., Starovoitenko I. (2008). Prosopohrafiia [Prosopography]. *Voitsekhivska I. N. (kerivnyk avtor. kolektyvu), Tomazov V. V., Dmytrienko M. F. ta in. Spetsialni istorychni dystsypliny: dovidnyk: navchalnyi posibnyk dlia studentiv VNZ [Special historical disciplines: a guide: a study guide for university students]*. Kyiv: Lybid. pp. 424–430 (in Ukrainian).

Naukova diialnist kafedry sotsialno-humanitarnykh dystsyplin: osnovni proekty ta napriamy [Scientific activity of the department of social and humanitarian disciplines: main projects and directions] (2022). *Ivano-Frankivska akademiia Ivana Zolotoustoho*. Retrieved from: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/785-naukova-robotakshd.html> (in Ukrainian).

Nedzelko R. (compiler). (2013). *Kresova knyha spravedlyvykh 1939–1945: Pro ukrainsiv, yaki riatuvaly poliakiv, vynyshchuvanykh OUN ta UPA: doslidzhennia ta materialy / pereklad z polskoi vykonano Ukrainko-Polskym Biuro Informatsii i Perekladiv [Kresov's book of the righteous 1939–1945: About Ukrainians who saved Poles who were exterminated by the OUN and the UPA: research and materials / translated from Polish by the Ukrainian-Polish Information and Translation Bureau]*. Kyiv. Vol. 12. 240 p. Retrieved from: https://kipdf.com/queue/-_5b02fa2d8ead0e9f038b4608.html (in Ukrainian).

Ostroverkha M. (editor) ta in. (1972). *Buchach i Buchachchyna: Istoryko-memuarnyi zbirnyk [Buchach and Buchachchyna: Historical-memoir collection]*. Niu-York ; London ; Paryzh ; Sydnei ; Toronto. 943 p. Retrieved from: (in Ukrainian)

Papakin H. (2005). “Ozernianskyi arkhiv” – novi dzherela do istorii ukrainskoho rukhu Oporu [“Ozernian Archive” – new sources for the history of the Ukrainian Resistance movement]. *Arkhivy Ukrainy [Archives of Ukraine]*. № 1–3, pp. 513–515. Retrieved from: [https://old.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU-1-3-2005-\(515\).pdf](https://old.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU-1-3-2005-(515).pdf) (in Ukrainian).

Paska B. (2018). Demianchuk Mykhailo [Demianchuk Mykhailo]. *Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia. Do 100-richchia utvorennia ZUNR [U 4-kh tomakh] [Western Ukrainian People's Republic 1918–1923. Encyclopedia: To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic [In 4 volumes]]*. Vol. 1: A–Zh. Ivano-Frankivsk: Manuscript-Lviv. p. 487. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0016768>. (in Ukrainian).

Popyk V. I. (2008). Biohrafistyka [Biographical studies]. *Voitsekhivska I. N. (kerivnyk avtor. kolektyvu), Tomazov V. V., Dmytrienko M. F. ta in. Spetsialni istorychni dystsypliny: dovidnyk: navchalnyi posibnyk dlia studentiv VNZ [Special historical disciplines: a guide: a study guide for university students]*. Kyiv: Lybid. pp. 94–103 (in Ukrainian).

Posmertna zghadka: o. Yeronim Barysh [Posthumous mention: Fr. Jeronim Barysh]. (1913). *Svoboda: uriadovy orhan R. N. Soiuzu v Amerytsi [Freedom: the governing body of the R.N. Union in America]*. № 33. p. 1. Retrieved from: <https://www.svoboda-news.com/arxiv/pdf/1913/Svoboda-1913-33.pdf> (in Ukrainian).

Pylypiv I., Deliatynskyi R., Balii N. (2018). Otets Lev-Mykola Burnadz (1896–1947): shtrykhy do portreta [Father Lev-Mykola Burnadz (1896–1947): touches to the portrait]. *Halychyna: vseukrainskyi naukovyi i kulturno-prosvitni kraieznavchyi chasopys [Halychyna: The scientific, cultural and educational local history journal]*. Vol. 31. pp. 152–161. DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.31.152-161> (in Ukrainian).

Pylypiv I., Deliatynskyi R. (2008). Do pytannia pro hreko-katolytskykh kapelaniv v Ukrainskii Povstanskii Armii (1942–1946 rr.) [Regarding the issue of Greek-Catholic chaplains in the Ukrainian Insurgent Army (1942–1946)]. *Halychyna: vseukrainskyi naukovyi i kulturno-prosvitni kraieznavchyi chasopys [Halychyna: The scientific, cultural and educational local history journal]*. Vol. 14: 100 rokiv vid dnia narodzhennia Romana Shukhevycha [100 years since the birth of Roman Shukhevich]. pp. 303–316. Retrieved from: <http://lib.pnu.edu.ua/files/Visniki/halichina/Galichina%202008%20-%202014.pdf> (in Ukrainian).

Romaniuk V. (24.07.2019). Istoriia monastyrnia: Yak narodyvsia pershyi ukrainskyi instytut u Stanyslavovi [History of the monastery: How the first Ukrainian institute was born in Stanislavov]. *Halyskyi*

korespondent [Galician correspondent]. Retrieved from: <https://gk-press.if.ua/istoriya-monastyrya-yak-narodyvsya-pershyj-ukrayinskyj-institut-u-stanyslavovi/> (in Ukrainian).

Sapiha O. (2010). Orhanizatsiia viiskovykh hospitaliv Ukrainskoi Halytskoi Armii ta yikh materialne zabezpechennia (1918-1920 rr.) [Organization of military hospitals of the Ukrainian Galician Army and their material support (1918-1920)]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istoriiia [Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series: History]*. Vol. 2. pp. 79–85. Retrieved from: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5604/1/Sapiga.pdf> (in Ukrainian).

Senchysyn N., Boiko O. (editors). (2010). *Muchenky za viru Khrystovu: Bibliohrafichniy narys [Martyrs for the faith of Christ: Bibliographic essay]*. Zbarazh: Zbarazka TsBS. pp. 18-21. Retrieved from: http://zbarazh-library.com.ua/writen/relig/Relig_Vira_Xristova.pdf (in Ukrainian).

Serhiichuk V. (editor), Kokin S. (compiler) and others. (2006). Likvidatsiia UHKTs (1939–1946). Dokumenty radianskykh orhaniv derzhavnoi bezpeky: (u 2-kh t.) [Liquidation of the UGCC (1939–1946). Documents of the Soviet state security bodies: (in 2 volumes)]. Kyiv: PP Serhiichuk M. I. Vol. 2. 804 p. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Serhiichuk/Likvidatsiia_UHKTs_1939-1946_Dokumenty_radianskykh_orhaniv_derzhavnoi_bepeky_Tom_2 (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1894 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1894]. *Richnyk IX [Yearbook IX]*. (1894). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. XXIII+186 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1906 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1906]. *Richnyk XXI [Yearbook XXI]*. (1906). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. XXVII+307 c. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1909 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1909]. *Richnyk XXI [Yearbook XXIV]*. (1909). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. XXVII+235 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1914 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1914]. *Richnyk XXIX [Yearbook XXIX]*. (1914). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. XXVIII+339 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1925 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1925]. *Richnyk XXX [Yearbook XXX]*. (1925). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. XXXII+325 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1927 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1927]. *Richnyk XXXI [Yearbook XXXI]*. (1927). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. XVI+162 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1929 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1929]. *Richnyk XXXII [Yearbook XXXII]*. (1929). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. 186 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1930 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1930]. *Richnyk XXXIII [Yearbook XXXIII]*. (1930). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. 186 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1931 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1931]. *Richnyk XXXIV [Yearbook XXXIV]*. (1931). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. 194 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1935 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1935]. (1935). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. 213 p. (in Ukrainian).

Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoy Eparkhiy Stanyslavivskoy na rik Bozhii 1938 [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Eparchy of Stanislavivska for the year of God 1938]. (1938). Stanyslaviv: Nakladom Klyra Eparkhialnoho [By the order of the Episcopal Clerk]. 216 p. (in Ukrainian).

Shcherbiak Yu.A. (2009). *Osvitnia doktryna Ukrainiskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy ta yii vprovadzhenia v Ukraini (seredyna KhIX – XX st.)* [The educational doctrine of the Ukrainian Greek-Catholic Church and its implementation in Ukraine (middle of the 19th - 20th centuries)]: Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora pedahohichnykh nauk 13.00.01 – zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky [Dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences 13.00.01 – general pedagogy and history of pedagogy]. Ternopil: Ternopilskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet. 510 p. Retrieved from: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1578/1/дисертація_Щербяк.pdf. (in Ukrainian).

Stavnychy I., Kravtsiv B. (editor). (1975). *Almanakh Stanyslavivskoi Zemli: Zbirnyk materiiativ do istorii Stanyslavova i Stanyslavivshchyny* [Almanac of Stanislavivska Zemlya: A collection of materials on the history of Stanislavov and the Stanislaviv region]. Niu-York – Toronto – Miunkhen: Komisiia rehionalnykh doslidiv i publikatsii NTSh, Vyd-nia TsK Stanyslavivshchyny. XV+959 p. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/15220-almanah-stanislavivskoyi-zemli-zbirnik-materiyativ-do-istoriyi-stanislavova-i-stanislavivshhiny-t-1/> (in Ukrainian).

Stotskiy Ya. (2018). Stanovlennia i rozvytok Mariiskykh tovarystv (druzhyn) u strukturi UHKTs: mynule i suchasne [Formation and development of Marian societies (wives) in the structure of the UGCC: past and present]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istoriia* [Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series: History]. Vol. 2. part. 1. pp. 135-142. Retrieved from: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12521/1/24Stotskiy.pdf> (in Ukrainian).

Sylenka O. P. (30.04.2008). Monastyr ChSVV [Monastery of the Order of Saint Basil the Great]. *Buchach* [Buchach]. Retrieved from: <https://www.buchach.org.ua/home/arkhitektura/monastyr.html> (in Ukrainian).

Tserkva Chuda sviatoho arkhystriatyha Mykhailav Khonakh (Zubrets) [Church of the Miracle of St. Arch-strategist Michael in Khony (Zubrets)]. *Wikipedia*. Retrieved from: [https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Церква_Чуда_святого_архистратига_Михаїла_в_Хонах_\(Зубрець\)&oldid=36464035](https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Церква_Чуда_святого_архистратига_Михаїла_в_Хонах_(Зубрець)&oldid=36464035) (in Ukrainian).

Ukrainski himnaziini kursy u Vidni u shkilm rotsi 1916/1917 [Ukrainian gymnasium courses in Vienna in the school year 1916/1917]. (1917). Vienna: Courtesy of the Ukrainian Cultural Council. 64 p. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/ukrayynski-gimnazijni-kursy-u-vidni-v-shkilnim-roczy-1916-1917/> (in Ukrainian).

Vykladachi Akademii vzialy uchast u naukovii konferentsii z nahody yuvileiu stvorennia Ukrainiskoi povstanskoi armii [Academy teachers took part in a scientific conference on the occasion of the anniversary of the creation of the Ukrainian Insurgent Army]. (13.10.2022). *Ivano-Frankivska akademiia Ivana Zolotoustoho*. Retrieved from: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/1033-vykladachi-akademii-vzialy-uchast-u-naukovii-konferentsii-z-nahody-iuvileiu-stvorennia-ukrainiskoi-povstanskoi-armii.html> (in Ukrainian).

Viiskovo-polovyi obman. Osoblyvosti armiiskoho pryzovu pochatku KhKh st. na ukrainskykh zemliakh [Military field deception. Features of the army draft at the beginning of the 20th century. on Ukrainian lands]. (24.07.2014). *Korespondent* [Correspondent]. Retrieved from: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3396686-korrespondent-viiskovo-polovyi-obman-osoblyvosti-armiiskoho-pryzovu-pochatku-khkh-st-na-ukrainskykh-zemliakh> (in Ukrainian).

Vladyka Ivan Liatyshevskiy [Bishop Ivan Lyatyshevskiy]. (2022). *Synod yepyskopiv UHKTs* [Synod of bishops of the UGCC]. Retrieved from: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-ivan-lyatyshevskyy-11187/> (in Ukrainian).

Vseukrainska naukova konferentsiia do 80-richchia stvorennia UPA [All-Ukrainian scientific conference for the 80th anniversary of the creation of the UPA]. (12.10.2022). *Fakultet istorii, politolohii i mizhnarodnykh vidnosyn DVNZ "Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka"* [Faculty of History, Political Science and International Relations of the Vasyl Stefanyk National University of the Carpathians]. Retrieved from: <https://ipmv.pnu.edu.ua/2022/10/12/vseukrainska-naukova-konferentsiia-d/> (in Ukrainian).

Vuianko M. (2022). *Katedralnyi sobor Voskresinnia Khrystovoho v Ivano-Frankivsku – Stanyslavovi. Druha polovyna XIX – seredyna XX st.* [Cathedral of the Resurrection of Christ in Ivano-Frankivsk – Stanislaviv. The second half of the 19th – the middle of the 20th century]. Ivano-Frankivsk: Nova zoria. 440 s. (in Ukrainian).

Yegreshii O., Deliatynskiy R. Liatyshevskiy Ivan Yulianovych [Liatyshevskiy Ivan Yulianovych]. *Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia. Do 100-richchia utvorennia ZUNR* [Western Ukrainian People's Republic 1918–1923. Encyclopedia: To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic]. Vol. 2: Z–O. Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів, 2019. Pp. 490–491. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0016769> (in Ukrainian).

Yegreshii O., Deliatynskiy R., Maslii O. (2019). Kontsepsiia naukovu-doslidnoi diialnosti naukovu-doslidnoho instytutu istorii Tserkvy Ivano-Frankivskoi akademii Ivana Zolotoustoho Ivano-Frankivskoi Arkhyieparkhii ta Mytropolii UHKTs [The concept of research activities of the Research Institute of Church

History of the Ivano-Frankivsk Academy of Ivan the Terrible of the Ivano-Frankivsk Archeparchy and Metropolis of the UGCC]. *Ivano-Frankivska akademiia Ivana Zolotoustoho*. Retrieved from: <http://ifaiz.edu.ua/naukova-robota/institut-istorii-tserkvy.html> (in Ukrainian).

Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia. Do 100-richchia utvorennia ZUNR [U 4-kh tomakh] [Western Ukrainian People's Republic 1918–1923. Encyclopedia: To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic [In 4 volumes]]. (2018). Vol. 1: A–Zh. Ivano-Frankivsk: Manuskrypt-Lviv. 688 p. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0016768> (in Ukrainian).

Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia. Do 100-richchia utvorennia ZUNR [U 4-kh tomakh] [Western Ukrainian People's Republic 1918–1923. Encyclopedia: To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic [In 4 volumes]]. (2019). Vol. 2: Z–O. Ivano-Frankivsk: Manuskrypt-Lviv. 832 p. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0016769> (in Ukrainian).

Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia. Do 100-richchia utvorennia ZUNR [U 4-kh tomakh] [Western Ukrainian People's Republic 1918–1923. Encyclopedia: To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic [In 4 volumes]]. (2020). Vol. 3: P–S. Ivano-Frankivsk: Manuskrypt-Lviv. 576 p. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0016770> (in Ukrainian).

Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia. Do 100-richchia utvorennia ZUNR [U 4-kh tomakh] [Western Ukrainian People's Republic 1918–1923. Encyclopedia: To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic [In 4 volumes]]. (2021). Vol. 4: T–Ya. Ivano-Frankivsk: Manuskrypt-Lviv. 688 p. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0016771> (in Ukrainian).

Zinkevych O., fr. Lonchyna T. R. (editors). (1985). *Martyrolohiia Ukrainskykh Tserkov: u 4-kh tomakh*. T. 2: *Ukrainska Katolytska Tserkva: Dokumenty, materialy, khrystyianskyi samvydav Ukrainy* [Martyrology of Ukrainian Churches: in 4 volumes. Vol. 2: Ukrainian Catholic Church: Documents, materials, Christian self-publisher of Ukraine]. Toronto – Baltymor: Ukrainske vydavnytstvo “Smoloskyp” im. V. Symonenka. 839 p. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/religiya/8021-martirologiya-ukrayinskih-tserkov-t-2-ukrayinska-katolytska-tserkva-dokumenti-materiali-hristyianskiy-samvydav-ukrayini/> (in Ukrainian).

Yavorsky H. (editor). (2008). *Ternopilskiy entsyklopedychnyi slovnyk: v 4-kh t. Ternopil: VAT TVPK “Zbruch” [Ternopil encyclopedic dictionary: in 4 volumes. Ternopil: OJSC TVPC “Zbruch”]*: Vol. 3: P–Ya. 708 p. Retrieved from: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000693> (in Ukrainian).

Yavorsky H. (editor). (2009). *Ternopilskiy entsyklopedychnyi slovnyk: v 4-kh t. Ternopil: VAT TVPK “Zbruch” [Ternopil encyclopedic dictionary: in 4 volumes. Ternopil: OJSC TVPC “Zbruch”]*: Vol. 4: (additional). 788 p. Retrieved from: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000694> (in Ukrainian).

Yehrechii O., Deliatynskiy R. The repressive policies of the Polish authorities against the Greek Catholic Clergy in 1919: methods and features. *Skhidnoevropeyskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*. 2020. Vol. 15, pp. 117–127. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058x.15.204961>. (in English).

Yehrechii O. (2019). The repressive policy of the Polish authorities against the Greek Catholic Clergy 1919–1921. *Vseukrainskyi naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys “Halychyna” [The scientific, cultural and educational local history journal “Halychyna”]*. Vol. 32: Do 100-richchia utvorennia Zakhidno-Ukrainskoi Narodnoi Respubliki [To the 100th anniversary of the formation of the Western Ukrainian People's Republic]. pp. 67-73. DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.32.67-73> (in English).

I zvit dyrektzii ts. k. himnazii z ruskoiu movoiu vykladovoiu v Stanislavovi za rik shkilnyi 1912/13 [The first report of the Directorate of of the gymnasium with Russian as the medium of instruction in Stanislaviv for the school year 1912/13]. (1913). Stanislaviv. 209 p. (in Ukrainian).

II zvit dyrektzii ts. k. himnazii z ruskoiu movoiu vykladovoiu v Stanislavovi za rik shkilnyi 1913/14 [The second report of the directorate of of a gymnasium with Russian as the medium of instruction in Stanislaviv for the school year 1913/14]. (1914). Stanislaviv. 106 p. Retrieved from: https://ia803003.us.archive.org/20/items/libgen_00705751/libgen_00705751.pdf. (in Ukrainian).